

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
KEYFİ TUTUKLAMALAR ÇALIŞMA GRUBU'na

BAŞVURU

Chairman/Rapporteur: Mr. Malick El Hadji Sow (Senegal)
Vice-Chairperson: Ms. Shaheen Sardar Ali (Pakistan)
Mr. Mads Andenas (Norway)
Mr. Roberto Garretón (Chile)
Mr. Vladimir Tochilovsky (Ukraine)

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GENEL KURULU
İNSAN HAKLARI KONSEYİ

Bilgin Balanlı; Çetin Doğan; Ramazan Cem Gürdeniz; Mustafa Aydın Gürül; Ali Deniz Kutluk;
Kadir Sağdıç; Ergin Saygun; Süha Tanyeri; Ömer Ahmet Zeki Üçok; Ahmet Yavuz,

Ve Balyoz davasındaki 240 diğer tutuklu¹

Hakkında

Türkiye vatandaşları v. Türkiye

ACİL EYLEM TALEBİ

Ve 1997/50, 2000/36, 2003/31, 6/4, ve 15/18 kararları gereğince salıverilme başvurusu²

Başvuruyu sunanlar:
Jared Genser³ and Chris Fletcher

*Vardiya Bizde'*ye⁴ Hukuk Danışmanı

Eylül 12, 2012

¹ Toplam 250 kişi olan tutuklu sanıkların tam listesi için bkz. EK I.

² 1997/50, 2000/36 ve 2003/31 kararları BM İnsan Hakları Komisyonunca, Keyfi Tutuklamalar Çalışma Grubunun görev talimatı için alınmıştır. Çalışma Grubunun görev talimatını genişleten 6/4 ve 15/18 kararları, “İnsan Hakları Komisyonun varsayılan . . . tüm talimatları, işleyişleri, işlevleri ve sorumlulukları. . .” na sahip (G.A. Res. 60/251, para. 6) İnsan Hakları Konseyi tarafından alınmıştır.

³ Daha fazla bilgi için Jared Genser ile temasa geçiniz: info@perseus-strategies.com ya da +1 (202) 466-3069. Perseus Strategies, Dilpreet Minhas'a araştırma, yazı ve redaksiyon desteği için teşekkür eder.

⁴ *Vardiya Bizde* tutuklu aileleri tarafından kurulmuş bir platformdur; bkz. <http://vardiyabizdeplatformu.com>.

İdari Özet

Ekteki başvuruda da belirtildiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti Devleti Balyoz davasının 250 tutuklu sanığı hürriyetlerinden keyfi olarak alıkonmaktadır.

Hükümetleri deviren meşhur askeri darbeler nedeni ile Türkiye tarihinin geçmiş 50 yılı ordu ve hükümetler arasındaki gerginliklerle doludur. 2002’de Adalet ve Kalkınma Partisinin (AKP) seçilmesinden itibaren laik yapıdaki Türk Silahlı Kuvvetleri ile İslamcı hükümet arasındaki ilişki gerginleşmiştir. Bu gerginlik AKP sempatizanlarının sivil ve askeri eleştiriler ve potansiyel şiddet ve darbelere karşı aşırı hassaslaşması sonucunu doğurmuştur. Bu durum geniş çaplı davalarla sonuçlanmıştır; önce 5 senedir devam eden Ergenekon davası, daha sonra Balyoz Darbe Planı davası. Her iki dava da keyfi yapılan soruşturmalar ve yargılamalar, yüzlerce sanığın kovuşturulması ve hak ihlalleri açısından çarpıcı şekilde benzerlikler göstermektedir. Ergenekon davasında da olduğu gibi, Balyoz davası sanıkları, isimsiz ihbarlarla Hükümeti devirmek ve darbe yapmak suçlamasına işaret eden sözde delillerin soruşturulması sonucunda keyfi olarak tutuklanmıştır ve sanıkların adil yargılanma hakkı kısıtlanmıştır.

Balyoz Davası, 16 Aralık 2010’da İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmeye başlanmıştır. Şu anda 365 sanık (363’ü emekli ve muvazzaf ordu mensubu, 2’si sivil olmak üzere), 2003’de Türk Hükümetini devirmeye teşebbüs etmekle suçlanmaktadır. Soruşturma, *Taraf* gazetesinde AKP Hükümetini devirmeyi amaçlayan bir askeri darbe hakkında bir haber yayınlanması üzerine başlatılmıştır. Haber, kimliği belirsiz bir ihbarcının teslim ettiği suçlayıcı delillere dayandırılmıştır. Bu deliller, siyasi iç kaosu tahrik edecek ve Yunanistan ile gerginlik yaratacak; ve böylelikle askeri müdahaleye zemin ve gerekçe yaratacak faaliyetleri içeren askeri planların olduğu 2002-2003 tarihli, dijital, imzasız dokümanlardan oluşmaktadır. Ek olarak kimliği belirsiz ihbarcı, 1.Ordu Komutanı Çetin Doğan’ın önderliğinde 162 ordu mensubunun katıldığı, en uç senaryolara göre askeri planların sınanması için yapılan bir çalışma olan Mart 2003 1. Ordu Plan Seminerine ait ses kayıtlarını ve dijital dökümanları temin etmiştir. Ayrıca, yine isimsiz ihbarlar sonucu Gölcük Donanma Komutanlığında ve emekli Albay Hakan Büyük’ün evinde; CD, harddisk ve flaş bellek gibi ilave sözde deliller bulunmuştur.

6 Temmuz 2010’da kabul edilen ilk iddianmede 195 ordu mensubuna, 16 Haziran 2011’de hazırlanan ikinci iddianamede ek olarak 28 kişiye, Kasım 2011’de kabul edilen üçüncü iddianame ile ise 143 kişiye suç atfında bulunmaktadır. Sanıklar ilk iddianamenin mahkemece kabul edildiği 19 Temmuz 2010 tarihine kadar suçlandıkları sözde delillerden hiçbirine ulaşamamıştır. Dava sürecinde, iddialara konu CD’lerin adli imajları savunmaya, savcıların bu delillere el koymasından ve ilk tutuklamaların başlamasından tam 22 ay sonra, Kasım 2011’de verilmiştir. bu delillerin mahkemeye ulaşmasından itibaren 1,5 sene boyunca savunmaya verilmemiştir. Ayrıca Mahkeme, Nisan 2011’e kadar savunmanın bu CD’lerin fotoğraflarına erişim taleplerini sürekli olarak reddetmiştir; Mahkeme Donanma Komutanlığında ele geçen 5 no.lu harddiskin ve CD’lerin imajlarının savunmaya verilmesine de, bunların ele geçirilmesinden ancak 13 ay sonra, 20 Ocak 2012’de karar vermiştir. Bu imajlar Şubat 2012 tarihine kadar savunmaya verilmemiştir.

Sanıklar, suçlamaların kaynağını oluşturan belgelere 19 Temmuz 2010 tarihinde eriştiklerinde söz konusu belgelerin iddia edildiği şekilde 2002-2003 yıllarında oluşturulmuş olamayacaklarını ve bu nedenle sahte olduklarını gösteren kronolojik uyumsuzluklar, tutarsızlıklar ve hataları ortaya çıkarmışlardır (örnekleri aşağıda verilecektir). Savunma avukatları, bu kronolojik tutarsızlıkları, çelişkileri ve hataları belgelerle ispat ederek bunların kayda geçmesini sağlamıştır. Bunun da ötesinde dava sürecinde anlaşılmıştır ki, dava öncesi soruşturma safhasında Savcılık, sanıkları suçlamak için kullanılan belgelerin sahte olduğunu gösteren başka tutarsızlıklar ve hatalar da bulmuştur (ve Savcılık bunları görmezden gelmiştir).

Nihayet dijital malzemelerin adli imajlarının savunma tarafından teslim alındığı Kasım 2011'den sonra, Amerika, Almanya ve Türkiye'den birçok bağımsız adli bilirkişi, bu dijital belgelerin orijinalliğini savunma adına inceleyebilmiştir. Bu incelemelerde, CD ve harddiskte bulunan darbe planlamasına yönelik belgelerin, sanıklara suç isnat etmek üzere üretilmiş oldukları kesin bir şekilde saptanmıştır. İleriki bölümlerde daha ayrıntılı olarak inceleneceği üzere, adli bilişim uzmanları 11 ve 17 nolu CD'lerin (suç unsuru içeren dokümanların bulunduğu CD'lerin) iddia edildiği gibi, 2002-2003 yıllarında üretilmiş olamayacakları ve bu CD'lerin en erken 2006 ortasında üretilmiş olabilecekleri sonucuna varmışlardır. Bu sonuç, bilirkişilerin, 2002-2003 tarihinde son kaydedildiği iddia edilen suç unsuru içeren dökümanlarda, Microsoft Office 2007 programına ait öğelerin tespit edilmesine dayanmaktadır. Yani, deliller savunmaya verildikten ve dava başladıktan sonra bu delilleri inceleyen tüm adli bilişim uzmanlarının ortak görüşü, bu delillerin 2003 tarihinde üretilmiş olamayacakları ve dolayısıyla sahte olduklarıdır.

Bütün bunlara rağmen Mahkeme, savunmanın savcılarının iddialarını tekrar değerlendirmesi; delillerin değerlendirilmesi için bağımsız bilirkişi atanması; ve iki önemli tanığın, Kara Kuvvetleri eski Komutanı Aytaç Yalman ve Genelkurmay eski Başkanı Hilmi Özkök'ün mahkemede tanık olarak dinlenmesi taleplerini sürekli olarak reddetmiştir. Mahkeme, ön savunmaların tamamlanmasının ardından, delillerin değerlendirilmesi safhasını atmış ve savcılıktan esas hakkındaki son mütalasını vermesini istemiştir. Savcının mütalasını tamamladığı gün, Mahkeme yeni bir karar vererek, yeni bilirkişi incelemesinin ve diğer tanık ifadelerinin davaya katkısı olmayacağını ve bu nedenle gerekli olmadığını belirtmiştir. Adil yargılanma hakkının inkarı, masumiyet karinesi, tanık çağırma ve sorgulama hakkı, avukat-müdafi ilişkisinin gizliliği dahil bütün bu olaylar, Türk ve uluslararası insan hakları hukukunun ihlalidir.

Mevcut durumda, hüküm bekleyen 250 tutuklu sanık vardır. Sanıklardan yaklaşık 21 tanesi 23 aya kadar varan sürelerde (dava öncesi 4 aya varan tutuklulukları da dahil olmak üzere), 142 sanık 19 aya kadar varan sürelerde ve 87 sanık ise 15 aya varan sürelerde tutukludur. Savcı, sözde suçu işledikleri iddası ile 365 sanık için 15-20 sene ceza istemiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin sanıkları tutuklaması, Türk Hukuku ve aynı zamanda "B.M. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Andlaşma," "B.M. Herhangi Biçimde Tutulan ve Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Presipler Bütünü" kapsamında kanuni güvence altına alınmış hakların ihlalidir. Bu dilekçede belirtilen Türk ve Uluslararası insan hakları hukukunun ihlal edilmesi ile ilgili olarak Çalışma Grubu'nuzun aşağıda belirtilen tedbirleri almasını saygı ile rica ederiz:

- Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin uluslararası yükümlülüklerini ihlal ederek sanıkları tutuklu olarak tuttuğunun belirlenmesi;

- Sanıkların biran önce salıverilmeleri ve keyfi tutuklulukları nedeniyle doğacak uygulanabilir bir tazminat hakkı talebi;

Bu nedenle, 2000/36 ve 2003/31 nolu Kararlar, ve 6/4 ve 15/18 nolu İnsan Hakları Konsey Kararlarıyla teyit edilen İnsan Hakları Komisyonu’nun 1997/50 nolu Kararına dayanarak ekteki başvurunun Çalışma Grubu’nun değerlendirmesi için resmi bir başvuru olarak kabul edilmesini rica ederiz.

HAKKINDA KEYFİ TUTUKLAMA YA DA GÖZALTI İSTENEN KİŞİLERLE İLGİLİ BİLGİLER

I. KİMLİK

Bkz. Ek I

II. TUTUKLAMA

1. **Tutuklama tarihi:** *bkz. aşağıdaki Bölüm IV(A)(4)*
2. **Tutuklama bölgesi (mümkün olduğu kadar detaylı):** Tamamı İstanbul veya civarı
3. **Tutuklamayı gerçekleştiren ya da gerçekleştirdiği düşünülen görevliler:** Emniyet Terörle Mücadele Birimi
4. **Yetkili bir kurumdan tutuklama emri ya da bir başka karar ibraz edilip edilmediği:** Edildi
5. **Karar ya da Tutuklama emrini ibraz eden yetkili kurum :** Özel Yetkili Mahkeme-Sanığa bağlı olarak farklı ÖYM dairesi
6. **Uygulanan ilgili yasa maddesi(biliniyorsa):** Türk Ceza Kanunu (Yasa numarası 5237), Madde 31

III. GÖZALTI

1. **Gözaltı tarihi:** *Bkz. aşağıdaki Bölüm IV(a)(4)*
2. **Gözaltı süresi (bilinmiyorsa, muhtemel süre):** *Bkz. aşağıdaki Bölüm IV(A)(4)*
3. **Gözaltını gerçekleştiren görevliler:** *Bkz. aşağıdaki Bölüm III(4)*
4. **Gözaltına alınan bölgeler (transfer yapıp yapılmadığını ve şimdiki gözaltı mahallini belirtin):** Şüpheliler önce değişik şehirlerdeki değişik emniyet ekipleri tarafından gözaltına alınmışlar, ardından İstanbul’da olmayan şüpheliler savcı tarafından sorgulanmak üzere İstanbul’a getirilmiş ve daha sonra tutuklanmıştır. Muvazzaf subaylar HASDAL, MALTEPE, ya da HADIMKÖY askeri cezaevlerinden birine nakledilmiştir (sonuncusu yeni inşa edilen bir yerleşke olduğundan buraya nakiller Kasım 2011’de gerçekleşmiştir). Emekli subaylar ve bir sivil ilk gecelerinde METRİS cezaevine

konulmuş olup daha sonra SİLİVRİ cezaevine nakledilmişlerdir. Özetle, bütün tutuklular şu an itibarı ile bu dört cezaevinde bulunmaktadır: SİLİVRİ, HASDAL, MALTEPE ve HADIMKÖY (bunlardan son üçü askeri cezaevleridir)

5. **Gözaltı emrini veren yetkililer:** Beşiktaş Adliyesindeki nöbetçi hakim
6. **Yetkililer tarafından gözaltı için isnat edilen nedenler:** Bkz. Aşağıdaki Bölüm IV(B)(3)
7. **Uygulanan ilgili yasa maddesi (biliniyorsa):** Bkz. Yukarıdaki Bölüm II(6)

IV. GÖZALTI YA VE/VEYA TUTUKLAMANIN KOŞULLARINI TANIMLAYINIZ VE GÖZALTI VEYA TUTUKLAMANIN KEYFİ OLDUĞUNU DÜŞÜNDÜREN AÇIK NEDENLERİ BELİRTİNİZ

A. İddia edilen Balyoz Darbe Planı Nedeniyle Hapsedilenlerin Durumu

1. Türk Silahlı Kuvvetleri ve Hükümet İlişkileri

Geçen yarım yüzyıl içinde güçlü laik yapıdaki Türk Silahlı Kuvvetleri ile Hükümet arasındaki ilişkiler giderek gerginleşmiştir. Tarihsel olarak, Silahlı Kuvvetlerin kendisine biçtiği Türkiye'nin laik statüsünü⁵ güçlü tutma rolü, yönetime karşı gerçekleştirdiği çeşitli darbelerle özdeşleştirilmiştir. 1960'da generaller, dönemin başbakanı Adnan Menderes'i tutuklamış ve daha sonra idam etmiş, 1980'nin kanlı darbesinden sonra Anayasayı yeniden yazan askerler, kendilerine sivil yönetim üzerinde önemli haklar tanımıştır.⁶ Silahlı Kuvvetlerin, İslamcı Başbakan Necmettin Erbakan'a bir dizi ultimatoma verdiği "Post-modern darbe," 1997'de gerçekleşmiştir; Erbakan daha sonra istifa etmiş ve ardından Selamet Partisine siyaset yasağı getirilmiştir.⁷ Silahlı Kuvvetlerin sık sık seçimle başa gelmiş bir grup görevli ve devlet memuru adına bu yola başvurduğuna inanılmaktadır; (Silahlı Kuvvetler) "anarşiyi bastırma iddiası ile genellikle halkın da onayı ile"⁸ sert önlemler almıştır. Buna ilaveten, Türkiye'deki siyasetçiler ve gazetecilere göre, Kemalist⁹ elitler ve onların derin devlet¹⁰ içindeki destekçileri, "basını devlete yönelen tehditleri abartmakla görevlendirmiştir."¹¹

⁵ Dexter Filkins, *The Deep State*, THE NEW YORKER, Mart 12, 2012 [Bundan böyle *The Deep State* olarak anılacak] (Laik Türkiye'nin ilk 80 yılında, Silahlı Kuvvetler "ülkenin kontrolünü kaybettiği, ya da laiklik ya da anti-komünizm prensiplerinden uzaklaştığı" düşünülen sivil yönetimlere 4 kez müdahale etmiştir).

⁶ *The Deep State*, yukarıdaki dipnot 5.

⁷ *The Deep State*, yukarıdaki dipnot 5.

⁸ *The Deep State*, yukarıdaki dipnot 5.

⁹ Darius Zahedi ve Gökhan Bağcı, *Kemalism is Dead, Long Live Kemalism*, DIŞ İŞLERİ, 23 Nisan, 2010, bkz.<http://www.foreignaffairs.com/articles/66391/darius-zahedi-and-gokhan-bacik/kemalism-is-dead-long-live-kemalism> (Kemalizm, Türkiye'nin ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk tarafından öne sürülen ve uygulanan, Türkiye'nin laik ve batılı olması gerektiği prensibidir).

¹⁰ Gareth Jenkins, *Between Fact and Fantasy: Turkey's Ergenekon Investigation*, "Orta Asya-Kafkasya Enstitüsü & İpek Yolu Çalışma Programı, John Hopkins Üniversitesi-SAIS, 2009 Ağustos [bundan böyle *Turkey's Ergenekon Investigation* olarak anılacak] (Türkiyedeki "derin devlet," "devletin, terör sempatizanlarını hedef alarak mahkeme yetkisi dışında infaz etmek gibi 'kirli işlerini' gerçekleştirdiği bilinen," "devlet kurumları ile kuşkulu ilişkiler içindeki şebekeler"den oluşmaktadır; ancak bu şebekelerin aynı zamanda organize suç çeteleri ile de ilişki içinde

2. 2002'deki siyasi deęişim

2002'de Türkiye'deki siyasi manzara, ılımlı İslam teşkilatı olan Adalet ve Kalkınma Partisinin (AKP) kurulması ile birlikte değişmiştir. Partinin beyan ettiği hedef, laik düzeni bozmaksızın ve de bir din devleti empoze etmeksizin ülkenin liderliğine sahip olmaktır. 18 Kasım 2002'de AKP iktidar partisi olarak seçilmiş ve İslamcı bir şiir okumaktan dolayı kısa bir süre hapis yatmış olan şimdiki başbakan Recep Tayyip Erdoğan, 2003'de göreve gelmiştir. İktidarda olduğu ilk altı yıl içinde AKP siyaseten ateş altında olmasına rağmen devlet kurumları üzerindeki gücünü sağlamlaştırmayı başarmıştır. Yaşanan gerilim ve çatışmalara karşın AKP, 2007'deki seçimleri büyük çoğunluğun oyları ile yeniden kazanmıştır.

O dönemden itibaren AKP Hükümeti “reformlardan vazgeçti ve hızla otoriter bir çizgiye geçmediyse bile, en azından bir çoğunlukçu demokrasi görüntüsü sergilemeye başlamıştır”¹² 2008'de AKP Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılma ihtimaliyle karşılaşmış ve “iddialara göre, Türkiye Cumhuriyetinin laik yapısını çökertmeye çalışmakla”¹³ suçlanmıştır. Bu yaygın kuşku ve güvensizlik atmosferi içinde Hükümet daha otoriter yöntemler ile medyayı bastırmak ve muhalefeti susturmak için kararlı yaklaşımlar benimsemiştir.¹⁴

Haziran 2007'de, Türk polisinin isimsiz bir ihbarla İstanbul'daki bir el bombası gömüsüne yönlendirilmesi ile başlatılan Ergenekon soruşturmaları bu eğilimlerin sembolü oldu; 2011 Mayısında “sayısı 300'ü aşan kişiden oluşan, iddiaya göre AKP Hükümetini hızla ve şiddetle istikrarsızlaştırmayı planlayan ve kamu savcılarının ‘Ergenekon Terör Örgütü’ olarak tanımladığı tuhaf bir topluluk, bu örgüte resmen üye olmakla suçlanmıştır.”¹⁵ Bir zamanlar birçok Türkiyeli liberal tarafından “Türkiye’de milli güvenlik sistemini kökünden değiştirecek kritik bir adım” olarak destek gören Ergenekon davası, uygulanan hukuk kurallarındaki eksiklikler ve hükümet tarafında çeşitli şüpheliler aleyhine saptanan hatalar yüzünden, hatırı sayılır ölçüde desteğini kaybetmiştir.¹⁶ Suçlananların Ergenekon üyeleri olduğuna dair bir delil olmaması bir yana, her biri birbirinden çok farklı siyasi görüşlere sahiptir (ancak hiç biri İslamcı sağ görüşü desteklememektedir); suçlananların ortak paydası gibi görünen tek özelliği, AKP’ye ve onun

olduğu ve Türk demokrasisini el altından çökertme faaliyetinde bulunduğu da bilinmektedir.”).

¹¹ *The Deep State*, yukarıdaki dipnot 5.

¹² Madeleine K. Albright ve diğerleri, U.S.-Turkey Relations, Independent Task Force Report No.69, Mayıs 2012, 21 de [bundan böyle *U.S-Turkey relations* olarak anılacak].

¹³ *U.S.-Turkey Relations*, yukarıdaki dipnot 12, 21’de (Anayasa Mahkemesinin kuşkuyla destekleyen deliller bulmasına rağmen, bir partinin yasaklanması için gerekli yedi oydan bir eksik oya ulaşmasından ötürü, AKP kapatılamamıştır ve bunun yerine 20 milyon dolar ceza ödemeye zorlanmıştır).

¹⁴ *U.S.-Turkey Relations*, yukarıdaki dipnot 12, 21’de (“Başbakan Erdoğan medyada, akademik çevrelerde ve bürokrasi içindeki AKP karşıtları ile mücadele edebilmek için öncelikle Türkiye’nin sözde derin devleti olarak adlandırılan – ve Atatürk’ün mirasını koruyan silahlı kuvvetler, güvenlik ve istihbarat görevlilerinin işbirliğinden oluştuğu iddia edilen oluşumu hedef aldığı” öne sürülüyor).

¹⁵ Gareth Jenkins, *Ergenekon, Sledgehammer, and the Politics of Turkish Justice: Conspiracies and Coincidences*, 15 MERIA, no. 2, Ağustos 29, 2011, buradan erişilebilir: <http://www.gloria-center.org/2011/08/ergenekon-sledgehammer-and-the-politics-of-turkish-justice-conspiracies-and-coincidences> [bundan böyle *Ergenekon, Sledgehammer and Turkish Justice* olarak anılacak].

¹⁶ *U.S.-Turkey Relations*, yukarıdaki dipnot 12, 21’de.

siyasi müttefikleri Fethullah Gülen Hareketi'ne (FGH) karşı olmalarıdır.¹⁷ 2012 de yayınlanan bir makalede *The New Yorker* Ergenekon ve Balyoz davalarında tutuklananların sayısını özetlemiştir:

Geçtiğimiz beş yıl içinde, aralarında generaller, amiraller, parlamento üyeleri, gazete yayın yönetmenleri ve diğer gazeteciler, televizyon kanalı sahipleri, yardım kurumlarının yöneticileri ve akademi dünyasından kişilerin de bulunduğu 700 den fazla kişi tutuklandı. Türk Silahlı Kuvvetlerinin sahip olduğu muvazzaf amiral ve generallerinin yüzde 15'i gibi bir oranı, hükümeti devirmek üzere komplo hazırlamakla suçlandıkları davalarda yargılanmaktadır.¹⁸

Bu davaların yürütülme şekli kovuşturmaların siyasi motivasyonla sürdürüldüğü kuşkusunu tetiklemiştir ve AKP'nin "daha önceki hükümetlerin de muhalefeti susturmak için olumsuz imalar ve dedikodular üzerine kurulu ve süren davalarda şüphelilere uzun tutukluk uygulanan aynı usulsüz yargılama taktiklerini kullandıkları" tezine dayanan genel eğilimini yansıtmaktadır."¹⁹ Ergenekon ve Balyoz iddianameleri AKP yanlısı basın ve özellikle de FGH'nin günlük gazetesi, *Zaman*²⁰ tarafından duyurularak, yoğun bir biçimde desteklenmekteydi. Bunun da ötesinde, FGH medya kuruluşları "yurtiçinde ve dışında davalar (Ergenekon ve Balyoz) hakkında hatalı, çarpıtılmış ve ön yargılı yanlış bilgiler içeren güçlü dezenformasyon kampanyaları yürüterek kamu görüşünü şekillendirmeye çalışmaktaydı. Aynı zamanda, soruşturmaları eleştiren ya da sorgulayan herkese karşı saldırgan aşağılama kampanyaları yürütmek üzere tüm kaynaklarını harekete geçirmiştir."²¹ Gülen sempatizanı savcı, yargıç ve polisler bu kitlenin büyük bir kısmına, özellikle de Ergenekon ve Balyoz soruşturma dosyalarını hazırlayan emniyet istihbarat ve terörle mücadele birimlerine hakim olmuş durumdaydılar.²²

Ergenekon ve Balyoz davalarını eleştirenler bunların "muhaleflerini susturmak ve halkı kendilerine karşı konuşmaktan ürktürmek ve böylece sosyal ve siyasi çevreler üzerinde oluşturdukları tekelleri yaklaşımın devamlılığını sağlayabilmek amacıyla başlattıkları geniş çaplı çabaların"²³ sadece bir yönünü oluşturduğunu öne sürmektedirler. Silahlı Kuvvetler ile Türk

¹⁷ *U.S.-Turkey Relations*, yukarıdaki dipnot 12, at 56 (Kurucusu Fethullah Gülen'in adıyla anılan FGH'nin aykırı özelliklerini dikkate alacak olursak, "Laikçilere göre Gülençiler Türkiye Cumhuriyetinin laik temelleri açısından bir tehdit oluşturmaktadır. Gülen destekçileri ve diğerleri için ise, Hareket çok daha yararlı işlerle, İslamiyetin kapsamlı ve toleranslı bir yorumunun (laik ve dini) eğitimler (ve iyilikler) aracılığı ile öğretilmesi için yaygın bir çaba içindedir.").

¹⁸ *The Deep State*, yukarıdaki dipnot 5.

¹⁹ *U.S.-Turkey Relations*, yukarıdaki dipnot 12, 21'de; ve *Ergenekon, Sledgehammer, and Turkish Justice*, yukarıdaki dipnot 15 ((sanıkları suçlayan iddianame lerin binlerce sayfa uzunluğunda olduğuna ve "aykırılık ve çelişkilerle kalbura çevrilmiş olduğuna"ve "ne Ergenekon örgütü ne de darbe planının varlığına dair inandırıcı bir kanıt içermediğine ...delillerden bazılarının savcılarının iddialarının açıkça üretilmiş olduğunu ileri sürdüğüne" dikkat çekilmektedir).

²⁰ *Ergenekon, Sledgehammer, and Turkish Justice*, yukarıdaki dipnot 15.

²¹ *Ergenekon, Sledgehammer, and Turkish Justice*, yukarıdaki dipnot 15.

²² *Ergenekon, Sledgehammer, and Turkish Justice*, yukarıdaki dipnot 15.

²³ *U.S.-Turkey Relations*, yukarıdaki dipnot 12, 60'da ("Gülen hareketini çevreleyen şüphenin nedeni hemen hemen tamamen, AKP ile olan bağlantıları ve partinin gizlilik ve bazıları için neredeyse komploculuk olarak nitelendirilen özellikleri ile örtüşmesinin neden olduğu"na dikkat çeken kritikler, Gülen sempatizanları ve AKP'nin "lekeleme kampanyaları, soruşturmalar, tutuklamalar ve yaygın medya kuruluşları ve poliste ve adalet mekanizması içindeki yoğun baskın varlıkları ile politik karşıtlarını mahkum edebileceğine" inanmaktadırlar).

politikasındaki etkisi giderek artan laik olmayanlar arasındaki bu süregelen gerginlik aşağıda tartışılacak olan mevcut Balyoz Darbe Planı Davası'nın (Balyoz Davası) ortamını oluşturmuştur. Balyoz Davası'nda yüzlerce sanık soruşturulmuş, haklarında suç isnat edilmiş ve de adil yargılanma haklarını kullanamadan hapsedilmişlerdir.

3. *Balyoz Darbe Planı'nın Medyada İlk Sahne Alışı*

21 Ocak 2010'da, tanınmış bir Türk gazetesi olan *Taraf*, 2003'te AKP Hükümetini devirmek için planlanmış bir darbeyi haber yapmıştır. Aynı ayın öncesinde kimliği belirsiz bir kişi, suçlayıcı deliller içeren üç DVD ve bir CD'yi, polis istihbaratı ile ilişkili bir gazeteci olan ve *Taraf* gazetesinde yayınlanan ve ordunun gizli işlerini açığa vuran çeşitli anti-militarist makalelerin yazarı Mehmet Baransu'ya teslim etmiştir. İddiaya göre Plan darbe ile ilgili detaylı hazırlıkları ve “siyasi bir kaosu tetikleyerek askerin idareyi devralmasına zemin hazırlamak için Yunanistan ile gerginliği tetikleyecek planları kapsamaktadır.”²⁴ Bu planlar, camilerin bombalanması, hastanelerin devralınması, yanıtma hareketi ile bir Türk jetinin düşürülmesi, sivil toplum kuruluşlarının kapatılması, çeşitli gazeteci ve politikacıların tutuklanması ve özel seçilmiş bir bakanlar kurulunun tayinini içermektedir.

İhbarcının teslim ettikleri içinde 5-7 Mart, 2003'de gerçekleştirilmiş bir askeri seminerle ilgili ses kayıtları²⁵ ve disklere kayıtlı olan dokümanlar da mevcuttur. Bu seminer sırasında, 162 Türk subayı en uç senaryolarda Silahlı Kuvvetlerin savaşa hazırlık durumunu saptayabilmek amacıyla tasarlanmış çeşitli çalışma gruplarına angaje olmuştur. Seminerin içeriği PowerPoint slaytlarda sergilenmiş ve semineri yöneten 1.Ordu Komutanı Çetin Doğan'ın emriyle kayda geçirilmişti. Subaylara çeşitli farazi karışıklık ve iç çatışma durumları sunulmuş ve böylesi durumlarla başa çıkabilmek için en uygun stratejileri üretmeleri istenmiştir.²⁶

Takip eden haftalarda, *Taraf* ve diğer gazeteler birçok dokümanın içeriğini diziler halinde yayınladıkça iddia edilen darbe planı hakkında daha çok detay ortaya çıkmıştır.

4. *I., II. ve III. İddianameler*

Toplam üç iddianame ile 365 sanık, AKP hükümetini devirmeyi amaçladığı iddia edilen Balyoz Darbe Planı'na dahil olmakla ile itham edilmektedir. bu İddianamelerin temelini, iddia edilen darbe planı ve ilgili operasyonların betimlendiği, ve de aşağıda izah edileceği üzere tamamı dijital ve imzasız, Türk Mahkemeleri tarafından gerçekliği doğrulanmamış ve de Ordu'ya ait bilgisayarlarda izine rastlanamamış “Balyoz Güvenlik Harekat Planı” ve diğer dokümanlar oluşturmaktadır. Yukarıda bahsi geçen Mart 2003 Ordu Semineri'ndeki ses

²⁴ *Turkey: Military Chiefs Resign En Masse*, BBC NEWS, Temmuz 29, 2011, *buradan erişebilirsiniz*: <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-14346325> [bundan böyle *Military Chiefs Resign En Masse* olarak anılacak].

²⁵ İhbarcının getirdiği 10 kasetten 9'unun seminerle bağlantılı olduğu unutulmamalıdır. Tek aykırı kaset, bir profesörün İstanbul'daki olası bir depreme hazırlıkla ilgili konuşmalarını içermektedir. Kasetin bu grup içine yanlışlıkla karıştığını varsaymak durumundayız.

²⁶ Seminer katılımcılarından onbeş kişi, bu tür seminerlerde rutin olduğu üzere, Ankara'dan Genelkurmay Başkanı, Kara Kuvvetleri Komutanı ve Hava Kuvvetleri Komutanı tarafından gözlemci olarak gönderilmiştir. Bu onbeş kişi seminerle ilgili raporlarını üstlerine iletmışlerdir. Ne raporlar ne de gözlemcilerin mahkemede verdikleri tanıklık ifadeleri seminerin bir darbe planıyla ilişkili olduğuna dair herhangi bir bulgu taşımaktadır.

kayıtlarının ise gerçek olduğu, gerek iddia makamı, gerekse savunma tarafından kabul edilmektedir, zira kayıtlar bizzat Çetin Doğan'ın emri ile yapılmıştır. Ses kayıtlarında, iddia edilen Balyoz planından ya da delil olarak kullanılan dijital dokümanlarda detaylandırılan diğer sözde suç faaliyetlerinden bahsedilmemektedir ve de seminer sırasında “Balyoz” kelimesinin hiç bir şekilde geçmediği iddianamelerde de kabul edilmektedir.²⁷

I. İddianame

195 subaya suç isnat eden birinci iddianame, 6 Temmuz 2010 tarihinde kabul edilmiştir.²⁸ Bu iddianame kapsamında 163 kişi, iddianamenin okunmasının hemen akabinde, 11 Şubat 2011 tarihinde mahkemece tutuklanmıştır. İddianamenin 195 sanığından 163'ü, söz konusu tarihten beri halen tutuklu bulunmaktadır. İddianame, sanıkların seçimle gelmiş hükümeti devirerek yerine kendi seçtikleri bir kabineyi atamak amacıyla, ülkede istikrarsızlık yaratacak bir dizi faaliyet ve operasyon planladıklarını ileri sürmektedir. İddianameye göre, 5-7 Mart 2003 tarihli Ordu Semineri aslında Balyoz darbesinin bir “provası”dır.²⁹ İddianame, Baransu tarafından savcılara iletilen deliller üzerine kurulmuştur. Yaptığı haberin yayımlanmasının ardından, savcılar kimliği meçhul kişi tarafından iletilmiş delilleri talep etmiş, Baransu ise orijinal evrakların kendisinde bulunmadığı bilgisini vermiştir. Ancak bunun hemen ardından Baransu savcılar ile temasa geçerek, söz konusu kimliği meçhul ihbarcından içerisinde orijinal evrakların bulunduğu bir bavulu sonradan teslim aldığını beyan etmiştir.

Bavul içerisinde 2.229 sayfa evrak, 19 veri CD'si ve 10 adet ses kasedi bulunmuştur.³⁰ 2.229 sayfa iddia edilen basılı kopya delilin 1.077 sayfa kadarı, dava ile ilgisi bulunmayan, 1980-1984 yıllarına ait ve 1980 askeri darbesine ilişkin evraklardan; geri kalan sayfaları ise 2002-2003 tarihli ve iddianamede 1. Ordu'ya ait askeri planlar, belgeler, fotoğraflar, vb. olarak listelenmiş evraklardan oluşmaktadır.³¹ Ses kasetlerinde ise, yukarıda belirtilmiş olan, Mart 2003 ordu plan seminerine ait ses kayıtları bulunmaktadır. Savunma, ses kasetlerinin, basılı kopya evrakların ve 19 CD'den 16 tanesinde yer alan dijital dokümanların aslına itiraz etmemektedir. Bunlar aslına uygundur ve görünüşe göre ordu arşivlerinden çalınmıştır.³² Bu konu hakkında iddia makamı ve savunma mutabıktır.

Suç unsuru taşıyan belgeler, sadece üç CD içerisinde; 11, 16 ve 17 numaralı³³ CD'lerde kayıtlıdır ve de bunlardan (iddianamede 11 no.lu CD olarak anılan) 11 numaralı CD, iddia edilen darbe planına ait tüm belgeleri muhteva etmektedir.³⁴ Savunma, bu üç CD içerisindeki dosyaların yaklaşık yarısının gerçek ve sahîh dosyalar olduğuna inanmaktadır; örneğin 11 no.lu

²⁷ Türkiye Cumhuriyeti İstanbul Başsavcılığı, İddianame numarası 2010/420, 6 Temmuz, 2010, buradan ulaşabilirsiniz: <http://www.ergenekonterror.com/readfile.php?id=108> [bundan böyle I. İddianame olarak olarak anılacak].

²⁸ I. İddianame, yukarıdaki dipnot 27.

²⁹ *Turkey Coup Plots: Major Suspects*, BBC NEWS, Ocak 6, 2012, <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-16438136>.

³⁰ *Ergenekon, Sledgehammer, and Turkish Justice*, yukarıdaki dipnot 15.

³¹ Indictment I, yukarıdaki dipnot 27, 43 ve 47'de.

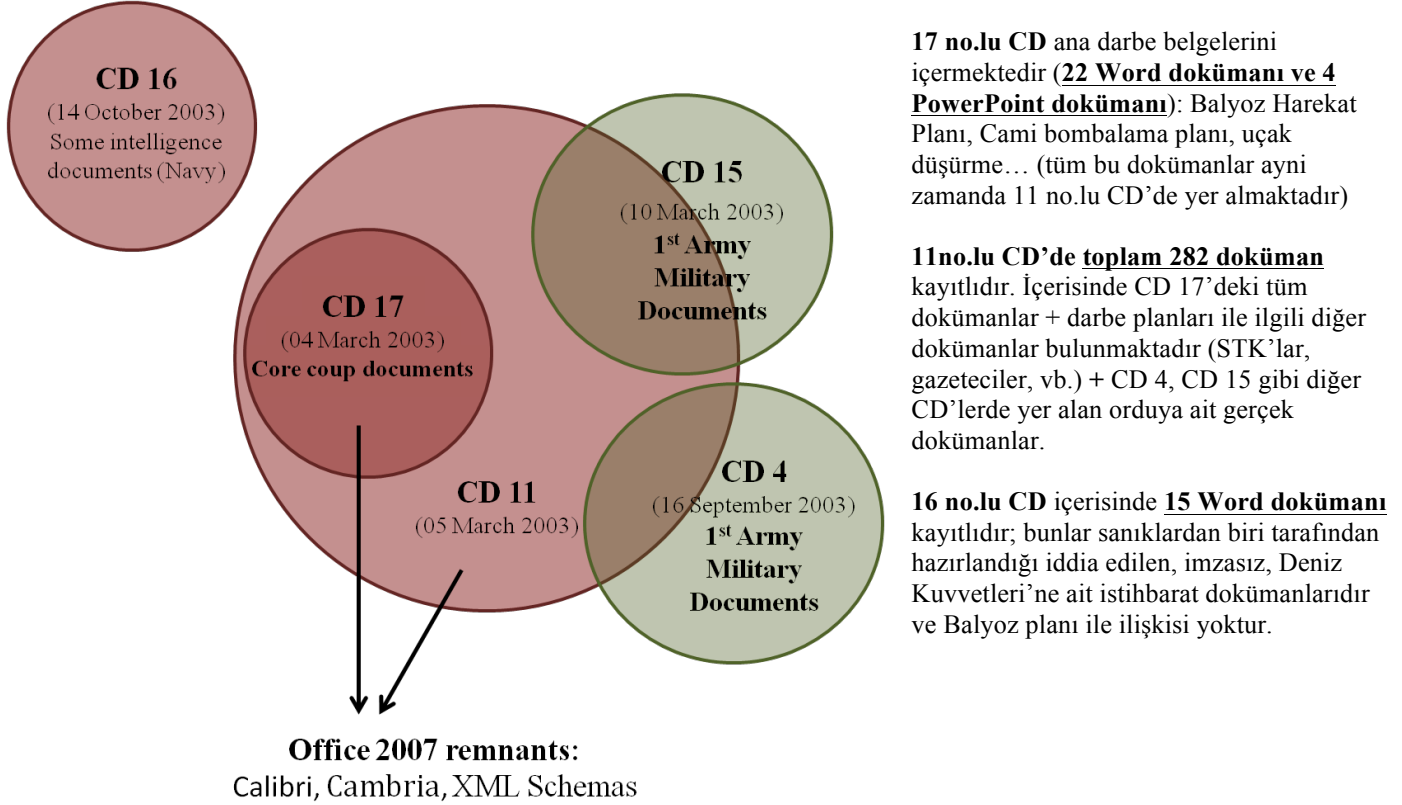
³² *Ergenekon, Sledgehammer, and Turkish Justice*, yukarıdaki dipnot 15.

³³ I. İddianame, yukarıdaki dipnot 27, 50'de.

³⁴ I. İddianame yukarıdaki dipnot 27, 81'de, ve bkz. *Ergenekon, Sledgehammer, and Turkish Justice*, yukarıdaki dipnot 15.

CD'deki bazı dosyalar, suç unsuru içermediği konusunda iddia ve savunma makamının mutabık olduğu diğer 16 CD içerisindeki dosyaların birer kopyasıdır. Savunma, 11 ve 17 no.lu CD'lerin içindeki geri kalan dosyaların sahte olduklarına inanmaktadır. Sanıklara karşı isnat edilen suç için ana delil kaynağı olan 11 no.lu CD'de 282 dosya bulunmaktadır (204 Microsoft Word, 71 PowerPoint ve 7 Excel dokümanı). Bu dosyaların yaklaşık 130 tanesi, suç unsuru barındırmadığı her iki tarafça da kabul edilen diğer CD'lerde de bulunmaktadır.³⁵

Görsel yardım aracı olarak aşağıdaki grafiğe bakınız:

Sanıklar aleyhine kullanılan deliller şunlardan oluşmaktadır:

- Aralık 2002 tarihli, Doğan tarafından hazırlandığı ve bir askeri darbe planı taslağı olduğu ileri sürülen dijital doküman (Kod-adı Balyoz);

³⁵ *Bakınız* TÜBİTAK Raporları. İlgili dosyaların listeleri bu raporlarda mevcuttur ve isteyen herkes bu raporlara bakarak yukarıda belirtilen dosya sayılarını teyit edebilir. Bazı dosyalar atlandığı ve bazı dosyalar ise çift kopya olarak listelendiğinden, birinci TÜBİTAK raporundaki dosya sayıları yanlıştır.

1. TÜBİTAK raporu, iddianamenin ek dosyalarından, 47 no.lu dosyada (dizin numaraları 1-549) ve 48 no.lu dosyada (dizin numaraları 1-481) bulunabilir. 1. Raporun tarihi 19 Şubat 2010'dur ve üç uzman tarafından imzalanmıştır. 2. TÜBİTAK Raporu, ek dosyalardan 52 no.lu dosyada (dizin numaraları 1-257) bulunabilir. 2. Raporun tarihi 16 Haziran 2010'dur ve üç uzman tarafından imzalanmıştır.

- Türk Ordusu tarafından, darbeye zemin hazırlamak için planlandığı iddia edilen dokümanlar: örneğin, bir Türk savaş uçağının düşürülmesi, Cuma namazı sırasında iki caminin bombalanması gibi;
- Darbeden sonra atanacak kabine üyelerinin isimleri;
- Yeni hükümet tarafından takip edilecek ekonomik ve politik stratejiyi açıklayan bir belge;
- Biri tutuklanacak olan isimleri, diğeri ordunun işbirliği içerisinde olacağı isimleri gösteren iki ayrı gazeteci listesi;
- İlaç depoları, hastaneler, gazeteler, kamu görevlileri, politikacılar, subaylar, STK'lar, gibi, operasyonlar sırasında kullanılacak diğer çeşitli listeler.
- 5-7 Mart 2003 tarihinde 1. Ordu Komutanlığı'nda düzenlenen üç günlük plan semineri çalışmasının ses kayıtları.

Savunma, bunlar içerisinden sadece ses kayıtlarının gerçek olduğuna inanmaktadır. Geri kalanlar, CD 11 ve 17'de bulunan dijital ve imzasız belgelerdir. Savunma, ileride açıklanacağı sebeplerle, diğer tüm bu dokümanların sahte olduğunu düşünmektedir.

İddianame, ordu plan seminerine doğrudan hiç bir suç atfetmemektedir. Ancak, plan seminerinin, dijital dokümanlarda detayları verilen Balyoz planının gizli bir provası olduğunu iddia etmektedir. Aradaki bağlantıyı kurmak için, iddianamede seminerden alıntılar yapılarak, bu alıntıları yukarıda sözü edilen dijital belgelerdeki pasajlara benzetmektedir. İkisi arasındaki benzerlik, plan seminerini zan altında bırakmak ve semineri CD'lerdeki dijital dosyalar ile ilişkilendirmek için kullanılmaktadır. Bu bağlantı, dijital deliller ve delilleri inceleyen üç uzman (biri Ordu ve iki tanesi Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından) raporu, iddianamenin temelini oluşturmaktadır ve savcılar tüm şüphelilerin TCK'nın 250-252 sayılı maddeleri uyarınca cezalandırılmalarını talep etmektedir.³⁶

II. İddianame

15 yeni şüphelinin tutuklandığı ikinci dalga, 2011 yılının Mayıs ayında ve Haziran ayının başında gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda, 28 sanığın suçlandığı ikinci bir iddianame, 28 Haziran 2011'de Mahkemece kabul edilmiş ve henüz tutuklanmamış 8 sanık için de tutuklama kararı verilmiştir. Bu iddianamenin temelini, 6 Aralık 2010'da Gölcük Deniz Üssü'nde ve 27 Nisan 2011'de Emekli Hava Albay Hakan Büyük'ün evinde bulunmuş deliller oluşturmaktadır.³⁷ Emniyet, askeri darbeye ilişkin delillerin nerede bulunacağını anlatan isimsiz bir ihbar mektubu almış ve bunu savcılığa iletmış, bunun ardından savcılıkça Deniz Üssünde arama yapılmıştır. Bir depolama alanında, içerisinde 11 No'lu CD'ye benzer nitelikte, suçlayıcı belgeler olduğu iddia edilen bir harddisk (5 No'lu Harddisk) bulunmuştur. İkinci bir meçhul ihbar üzerine polis Büyük'ün evine baskın yapmış ve iddia edilen Balyoz planıyla ilgili daha fazla belge içeren bir flaş disk bulduklarını iddia etmiştir. Bu iddianame ile suçlanan sanıkların hiçbirisi 1.Ordu plan seminerine katılmamıştır. Buna rağmen, birinci iddianamede olduğu gibi, ikinci iddianamede de seminerden alıntılar yapılarak, bu beyanların yukarıda sözü edilen dijital belgeler ile benzerlikleri karşılaştırılmış, böylece Deniz Üssü ve Büyük'ün evinden ele geçirilen kanıtlar ile

³⁶ I. İddianame, yukarıdaki dipnot 27.

³⁷ *Ergenekon, Sledgehammer, and Turkish Justice*, yukarıdaki not 15.

bağ kurularak, plan semineri zan altında bırakılmaya çabalanmıştır. Böylece iddianamede “tüm şüphelilerin Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini Cebren İskat veya Vazife Görmekten Cebren Men Etmeye Teşebbüs suçunu işlediği anlaşıldığından eylemlerine uyan lehe olan 765 sayılı TCK’nın 147, 61/1, 31, 33, 40 maddeleri gereğince ayrı ayrı CEZALANDIRILMALARI”³⁸ gerektiği belirtilmektedir.

III. İddianame

64 şüphelinin tutuklandığı üçüncü dalga, Haziran ve Eylül 2011 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Üçüncü iddianame 143 kişiyi hükümeti devirmeye teşebbüs etmekle suçlamaktadır ve 23 Kasım 2011 tarihinde Mahkemece kabul edilmiştir. Bu üçüncü iddianamenin temeli büyük ölçüde Gölcük Donanma Komutanlığı Üssü’nde bulunan dijital belgelere, yani 5 no.lu sabit diske dayanmaktadır. Bunun yanında, bazı sanıklar Gölcük’te bulunmuş bir başka CD’de (10 no.lu CD olarak belirlenmiştir) yer alan ve Jandarma tarafından hazırlandığı iddia edilen ilave planlara ait belgelerle suçlamaktadır. Ayrıca iddianamede, yine Deniz Üssü’nde bulunmuş ve sözde Balyoz darbe planı ile ilgili olduğu iddia edilen tüm planların adlarını içeren ilave bir Word belgesi dışında, 11 no.lu CD ile birebir aynı olan, 1 no.lu CD’nin bahsi geçmektedir. Bu nedenle, üçüncü iddianame iddia edilen darbe planları ilgili tüm dokümanları içeren 11 no.lu CD’ye yoğun bir şekilde atıfta bulunmaktadır. II. İddianamede olduğu gibi, III. İddianame de aynı şekilde 2003 askeri seminerinden alıntılar yapılarak, bulunan dijital dokümanlar ile seminer arasında bağlantı kurulmaya çalışılmaktadır. Üçüncü iddianamenin son sayfasında, “şüphelilerin Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren men etmeye teşebbüs suçunu işlediği anlaşılmakla eylemlerine uyan 5252 sayılı kanunun 9/3, 5237 sayılı TCK’nun 7/2 maddeleri delaletiyle lehe olan 765 sayılı TCK’nun 147, 61/1, 31, 33, 40 maddeleri gereğince ayrı ayrı CEZALANDIRILMALARINA”³⁹ denilmektedir.

Balyoz ve benzer davalardaki toplu tutuklamalara tepki olarak, Genel Kurmay Başkanı ile birlikte, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanları 29 Temmuz 2011’de, silah arkadaşlarına yönelik adaletsiz gördükleri tutuklamaları protesto etmek amacıyla istifa etmişlerdir.⁴⁰ Türkiye’de birçok yüksek rütbeli subayın olağanüstü bir şekilde toplu istifası, benzeri görülmemiş bir olaydır.⁴¹

5. Balyoz Darbe Planı Davası

Dava, 16 Aralık 2010 tarihinde 195 sanığın hükümeti devirmeye teşebbüsle suçlanması ile 10. Ağır Ceza Mahkemesi’nde başlamıştır. Yaklaşık 21 kişi, Ocak 2010’da Taraf gazetesinde yayımlanan haberden kısa bir süre sonra tutuklanmıştır ve şu anda yukarıda bahsedilen üç

³⁸ Türkiye Cumhuriyeti İstanbul Başsavcılığı, İddianame numarası 2011/288, 20 Şubat, 2011, 82’de, *buradan ulaşabilirsiniz*: <http://cdogangercekler.files.wordpress.com/2011/06/2011-142-esas-iddianame.pdf>

³⁹ Türkiye Cumhuriyeti İstanbul Başsavcılığı, İddianame numarası 2011/554, Kasım 15, 2011, 264’de, *buradan ulaşabilirsiniz*: <http://cdogangercekler.files.wordpress.com/2011/11/2011-332-soruc59fturma-sayc4b1lc4b1-iddianame.pdf>

⁴⁰ *Military Chiefs Resign En Masse*, yukarıdaki dipnot 24.

⁴¹ *Military Chiefs Resign En Masse*, yukarıdaki dipnot 24 (Türkiye’de 1960’dan 1980’e kadarki bir seri askeri darbenin yanı sıra, 1997’de ordu liderliğindeki kampanya ile istifaya zorlanan, Türkiye’nin ilk İslamcı hükümetini de dikkate alarak).

iddianame sonucunda 250 sanık tutuklu olarak hüküm beklemektedir.⁴² Bu 250 sanıktan onlarcası dava öncesinde de 1 ila 4 buçuk ay arasında tutuklu kalmıştır. Savcılar, davada suçlanan 365 sanık için 15-20 yıl hapis cezası istemektedir.⁴³

Soruşturma aşamasındaki gizlilik nedeniyle sanıkları suçlamak için kullanılan belgelerin hiçbirini sanıklara verilmemiştir. Sadece kimi belgeler sorguları sırasında kendilerine gösterilmiştir. Ancak, bu belgelerden bazı bölümler *Taraf* gazetesinde yayımlanmıştır. Sanıklar bu belgelere ilk iddianamenin Mahkeme tarafından kabul edildiği 19 Temmuz 2010 tarihine kadar erişememiştir. İddianamenin ekleri yaklaşık olarak 44,000 sayfadan oluşmakta ve bütün iddia edilen delilleri, hukuki yazışmaları —savcılar tarafından saklananlar hariç— içermektedir.⁴⁴ İddianame kabul edildikten sonra dosyanın ekleri Mahkeme tarafından taranarak savunmaya verilmiştir. Ancak iddia edilen deliller dijital olduğundan ve CD’lerin adli imajları savunmaya verilmediğinden bu belgelerin orijinalliğini teyit edecek adli incelemesi yapılamamıştır.

Dava aşamasında, savunmanın sayısız taleplerine karşın, söz konusu CD’lerin adli imajları savunmaya, savcıların bu delillere el koyup ilk tutuklamalara başlamalarından 22 ay sonra verilmiştir.⁴⁵ Mahkeme, dosyada yeteri kadar bilirkişi raporu olduğu ve daha fazla incelemeye gerek olmadığı gerekçesiyle olarak savunmanın CD’lere erişimini sürekli engellemiştir.⁴⁶ 11, 16 ve 17 no.lu CD’lerin adli imajları Kasım 2011’de, CD’lerin savcıların eline geçmesinden ve tutuklamalar başladıktan 22 ay sonra savunmaya verilmiştir. Bu konudaki ara karar 28 Ekim 2011 tarihinde alınmış, fakat Mahkeme tarafından ancak 24 Kasım 2011’de okunmuştur.

⁴² Ece Toksabay, *Turkish Coup Case Cast in Limbo by Lawyers’ Boycott*, ARAB NEWS, Haziran 15, 2012, <http://www.arabnews.com/turkish-coup-case-cast-limbo-lawyers%E2%80%99-boycott> [bundan böyle *Turkish Coup Case Cast in Limbo* olarak anılacaktır].

⁴³ Bkz. *Turkish Coup Case Cast in Limbo*.

⁴⁴ Birinci iddianamede, yukarıdaki dipnot 27, savcılar, bu yazışmalardan bazılarını ek klasörlere koymadıklarını belirtmişlerdir. İddianame’nin 50. sayfasında şöyle denmektedir: “Yine bir kısım kişiler hakkında yapılan değerlendirme ve verilerle ilgili olarak ilgili kurumlara suç konusu planların gerçeklik ve doğruluk derecesinin tespit etmek ve delil toplamak amacıyla bir kısım yazılar yazılıp bu kişilerin suç tarihinde görevde olup olmadıkları sorulmuştur. Bu yazılarımıza askeri makamlardan, idari makamlardan bakanlıklardan, üniversitelerden ve çeşitli kuruluşlardan gelen yazı cevapları DEĞERLENDİRMEYLE İLGİLİ GELEN yazı cevapları başlıklı toplam 6 klasöre konmuştur. Yukarıdaki anlatımda bahsedildiği gibi burada da değerlendirmeye konu kişilerin görev yerleri hatta nüfus kayıt örnekleri, TC kimlik numaraları gibi bir kısım kişisel verileri de içerdiğinden bu klasörlerde adli emanete alınmış ve kişisel değerlendirmeye ilgili klasör (DG 1-6) numarası verilerek bu klasörlerde adli emanete alınmıştır.” Yukarıda da belirtildiği üzere, savcılık bu yazışmaları içersinde adı geçen şahısların kişisel bilgilerin korunması maksadıyla gizlendiğini söylemektedir. Ancak savunma bu belgelere ulaştığı zaman bunların içerisinden bazılarının kişisel bilgiler içermediği görülmüştür. Bunun da ötesinde, aşağıda belirtileceği üzere, bu belgeler Balyoz belgelindeki bir çok kronolojik tutarsızlığı ve yanlışlığı ortaya koymuştur. Savcılığın bu davranışı görevi kötüye kullanmaya işaret etmektedir.

⁴⁵ *Boston-Based Arsenal Consulting Finds New Evidence of Electronic Forgery in Critical Turkish Coup Plot Case*, ARSENALEXPERTS.COM, Nisan 2, 2012.

⁴⁶ Bkz. 6 Ocak 2011 tarihli Ara Karar, Madde 10 (İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi) ve 11 Şubat 2011 tarihli Ara Karar, Madde 3(b) (İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi); *Tekrarları* 6 Mayıs 2011 tarihli Ara Karar, Madde 14 (İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi); 24 Haziran 2011 tarihli Ara Karar, Madde 20 (İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi); and 26 Ağustos 2011 tarihli Ara Karar, Madde 15 (İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi).

Mahkeme ayrıca 19 CD'nin fotoğraflarına erişimi de sürekli engellemiştir. 3 Ocak 2011'de *Zaman* gazetesi bu 19 CD'nin fotoğraflarını ön sayfasında basmış, ancak bu fotoğraflar söz konusu tarihte mahkemece hala savunmaya verilmemiştir. Fotoğraflar nihayet Nisan 2011'de savunmaya verilmiştir. Mahkeme Gölcük Donanma Komutanlığı'nda bulunan 5 no.lu sabit diskin adli imajına savunma tarafından erişilmesine, söz konusu sabit diske el konulma tarihinden tam 13 ay sonra, 20 Ocak 2012 tarihli ara kararıyla imkan sağlamış, diskin adli imajı ise savunmaya ancak Şubat 2012'de verilmiştir.

6. Deliller ile ilgili sorunlar

Savunma, suçlamalara konu olan belgelere 19 Temmuz 2010'da eriştikten sonra, belgelerde, (aşağıda örnekleri verileceği üzere) belgelerin iddia edildiği gibi 2002-2003'de üretilmiş olamayacağını ve de sahtecilik yapıldığını gösteren çok sayıda kronolojik tutarsızlık, çelişki ve de hata tespit etmiştir. Savunma bu tür kronolojik tutarsızlık ve çelişkiyi kayda geçirmiştir (ki kayda geçenlerin doğruluğu iddia makamı tarafından sorgulanmamıştır). Ayrıca, duruşmalar esnasında, iddia edilen suç unsuru belgelerin üzerindeki tarihlerde sahtecilik yapıldığını gösteren ek bilgilerin soruşturma safhasında iddia makamınca ortaya çıkarıldığı da (ve iddia makamınca bir kez daha göz ardı edildiği) açığa çıkmıştır.

Nihayet savunmanın söz konusu materyallerin adli imajlarına Kasım 2011'de erişmesi akabinde, ABD'den, Almanya'dan ve Türkiye'den bağımsız adli bilişim uzmanları delilleri savunma adına incelemiştir. Yapılan incelemeler, darbe planı dokümanlarını içeren CD'lerde ve sabit diskte sahtecilik olduğunu, dolayısıyla sanıklara karşı bir komplo olarak düzenlendiklerini kesin olarak kanıtlamıştır. ABD'de yerleşik Arsenal Consulting, Inc. (Arsenal) ve Almanya ile Türkiye'deki uzmanlar, dijital delillerin çoğunluğunun 2003'den sonra ve de sistem saati 2002-2003'e geriye çekilen bilgisayarlarda üretildiğini ortaya çıkarmıştır.⁴⁷ Aşağıda da aktarılacağı üzere, adli bilişim uzmanları, (suç unsuru belgelerin kayıtlı olduğu) 11 ve 17 no.lu CD'lerin iddia edildiği gibi 2002-2003'de üretilmiş olamayacağını; CD'lerin en erken 2006 ortasında üretilmiş olabileceğini ortaya koymuşlardır. Adli bilişim incelemelerinin sonucu, en son 2002-2003'de kaydedildiği iddia edilen belgelerde Microsoft Office 2007'ye ait kalıntıların tespit edilmesine dayanmaktadır. Bu itibarla, davanın başlamasından sonra kanıtların savunmaya verilmesinin akabinde inceleme yapan tüm adli bilişim uzmanları, kanıtların sahte olduğu, zira gerçekte 2003'den sonra üretildikleri konusunda fikir birliği içindedir.

Kronolojik Tutarsızlıklar

Delil olarak sunulan belgelerin taşıdığı yüzlerce kronolojik tutarsızlık kronolojik tutarsızlık göstermektedir ki; bu belgeler aslında 2003'den sonra üretilmiş ve de bilgisayarların saatleri ile oynanarak daha önceki bir tarihte üretilmiş izlenimi verilmek istenmiştir. Belgelerde ancak 2003'den sonra var olan kimi kurumların isimlerinin geçiyor olması, bu belgelerin 2003'te

⁴⁷ Seth Daniel, *Key Evidence in Major Turkish Trial Blown to Pieces by Chelsea Company*, CHELSEA RECORD, Nisan 26, 2012 [bundan böyle *Key Evidence Blown to Pieces by Chelsea Company* olarak anılacaktır].

veya daha önce üretilmiş olmalarını imkansız kılmaktadır. Bunun örneklerinden bazıları şunlardır:

- Son kaydı 4 Şubat 2003'te yapıldığı iddia edilen bir belgede 'Yeni Recordati İlaç' firmasının ismi geçmektedir. Halbuki söz konusu firma bu ismi Temmuz 2009'da, Recordati firması tarafından satın alındıktan sonra kullanmaya başlamıştır. 2003'de firma 'Yeni İlaç' ismini taşımaktadır ve 2003'de üretilmiş bir belgede de o isimle anılması gerekirdi.
- Son kaydı 5 Şubat 2003'te yapıldığı iddia edilen bir belgede 'Medical Park Sultangazi' hastanesinin ismi geçmektedir, ancak o tarihte bu isimle bir hastane yoktur. İstanbul'un Sultangazi ilçesinde Sultan Hastanesi mevcuttur ve bu hastane ancak Temmuz 2008'de, Medical Park hastaneler grubu tarafından satın alındıktan sonra belgede geçen ismini almıştır.
- Son kaydı 25 Şubat 2003'te yapıldığı iddia edilen bir belgede bazı ASELSAN (Türk Silahlı Kuvvetleri için askeri telsiz ve elektronik savunma sistemleri üreten bir Türk firması) çalışanlarının isimleri geçmektedir. Ancak ASELSAN, savcılığa söz konusu belgede ismi geçen çalışanlardan üçünün 2003 tarihinde firmada çalışmadıklarını, 2007 senesinde işe başladıklarını bilgisini vermiştir.
- Son kayıtlarının 20 Ocak 2003 ve 20 Şubat 2003 tarihlerinde yapıldığı iddia edilen iki Microsoft Word belgesinde 'CC MAR NAPLES' ibaresi geçmektedir, ancak bu NATO üssü 2003 tarihinde henüz mevcut değildir. NATO karargahında yapılan değişiklik sonrasında Güney Avrupa Müttefik Deniz Kuvvetleri Karargahı (HQ NAVSOUTH) isim değiştirilerek 1 Temmuz 2004'te Napoli Müttefik Deniz Gücü Karargahı (CC-Mar Naples) ismini almıştır.⁴⁸
- Sırasıyla 12 Eylül 2003 ve 15 Ağustos 2005 tarihlerinde kurulmuş *Gürcü Ekspres* ve *İlk Adım* isimli gazeteler, gazeteler listesinde geçmektedir.⁴⁹
- 2006'da kurulmuş olduğu halde *Türkiye Gençlik Birliği* 'nin darbeye müzahir sivil toplum örgütü olarak gösterilmektedir.⁵⁰ Bu derneğin ismi, darbenin ana belgesi olan ve Aralık 2002 tarihini taşıyan Balyoz Harekat Planı'nda geçmektedir.

Çelişkiler

Davada delil olarak sunulan belgelerde çok sayıda isim ve rütbe hataları mevcuttur. Hatta bazı belgeleri hazırladıkları iddia edilen kişiler kendi rütbelerini ve isimlerini yanlış yazmışlardır. Belgelerde sıkça görülen bu tür hatalar belgelerin gerçekliğini oldukça şüpheli duruma sokmaktadır. Bunun ötesinde delillerin suç atfında bulunduğu birçok sanık, dava sürecinde karşı deliller sunarak belgelerin üretildiği iddia edilen yerlerden uzakta, hatta bazıları Türkiye sınırları

⁴⁸ NATO Allied Maritime Command Naples, buradan ulaşabilirsiniz:

http://www.manp.nato.int/Factsheets/Factsheet_History.html.

⁴⁹ Ergenekon, Sledgehammer, and Turkish Justice, yukarıdaki dipnot 15.

⁵⁰ Ergenekon, Sledgehammer, and Turkish Justice, yukarıdaki dipnot 15.

dışında olduklarını ispat etmiştir. Bu tür kanıtlar, delil gösterilen belgelerin meşruiyetine ve dolayısıyla bütün darbe planının gerçekliğine mutlak suretle gölge düşürmektedir. Bu çelişkilere şu örnek olarak:

- Birinci iddianamede ismi geçen Deniz Kuvvetleri subayı Yaşar Barbaros Büyüksağnak'ın, iki Microsoft Word belgesinde iki darbe hazırlık toplantısına katıldığı belirtilmektedir. Bu iki belgenin son kayıtlarının sırasıyla Aralık 2002'de ve Ocak 2003'de yapıldığı iddia edilmektedir. Yaşar Barbaros Büyüksağnak belgelerde 12 Aralık 2002 ve 2 Ocak 2003 tarihlerinde Ankara'da söz konusu toplantılara katıldığı belirtilmesine rağmen, kendisi aslen o dönemde Roma'daki EUROMARFOR NATO Karargahında görevlidir, ve de Kasım 2002 ile Eylül 2003 arasında hiç bir tarihte Türkiye'de bulunmadığını Mahkemede ispatlamıştır. Daha davanın soruşturma aşamasında iddia edilen tarihlerde Türkiye'de olmadığını gösteren resmi görev belgelerini ve giriş/çıkış damgalı pasaportunu delil olarak sunmuştur. Daha sonra avukatları sınırları kontrol eden ve ülkeye giriş/çıkışları kayıt altına alan Emniyet Dairesinden aldıkları belgeleri Mahkemeye sunmuştur. Bunun da ötesinde, davada delil olarak sunulan belgelerde ismi "Yaşar Barbaros Büyüksağnak" olarak geçmesine rağmen, o tarihlerde askeri kayıtlarda ismi "Barbaros Büyüksağnak" olarak geçmektedir. 2007'de TSK'nın personel amirliği kayıtlarını yenilenmiş, ve ancak bu tarihten sonra Barbaros Büyüksağnak "Yaşar Barbaros Büyüksağnak" olarak, yani davanın delilleri arasında bulunan belgelerde olduğu haliyle geçmeye başlamıştır. 2007'den önce "Yaşar" adının hiçbir yerde kullanılmadığını ve bu isminin geçtiği belgelerin 2007'den önceki bir tarihte hazırlanmış olmasının mümkün olmadığını ispatlamak için savcılara ve hakimlere birçok resmi belge (diplomalar, görev belgeleri, çeşitli yazışmalar, vb.) sunmuştur.
- Üçüncü iddianamede isimleri geçen Deniz subayları Erhan Şensoy ve Fahri Can Yıldırım bir Microsoft Word belgesine göre 3 Ocak 2003'de Aksaz'da bir darbe planlama toplantısına katılmıştır. İddiaya göre belge "Erhan Şensoy" isimli kullanıcı tarafından 2 Ocak 2003 tarihinde üretilmiştir, ki bu mümkün değildir, çünkü her iki subay da o tarihte İsrail Haifa'da Reliant Mermaid-V adlı Arama Kurtarma tatbikatına katılmaktaydılar. Hem soruşturma hem de Mahkeme'de savunmaları sırasında birçok resmi belgenin yanında, geminin Komutan ve Komutan yardımcısı olan Yıldırım ve Şensoy, gemilerinin seyir defterlerini de delil olarak sunmuştur.
- Tülay Delibaş'ın bir askeri birlikte 3 Nisan 2003 tarihinde bir Microsoft Word belgesi ürettiği, ve son kaydını da 5 Nisan 2003'de yaptığı iddia edilmektedir. Emekli Hava Albay Hakan Büyük'ün evinde bulunduğu iddia edilen bir flaş diskte kayıtlı olan bu belgenin üstverisinde "Tülay" isimli kullanıcı adı gözükmemektedir, ancak Delibaş bu tarihte doğum iznindedir. Belge ayrıca 2005 tarihinde yapılan bir yasa değişikliğine atıfta bulunmakta, hatta yasa değişikliğinin tarihini 15/6/2005 ve numarasını 5365/7 olarak belirtmektedir.⁵¹

⁵¹ Ümit Cizre, ALMANAK TÜRKİYE 2005 GÜVENLİK SEKTÖRÜ VE DEMOKRATİK GÖZETİM, TESEV Yayınları, Mayıs 2006. (16 Haziran 2005 tarihli 5365 sayılı kanunun başlığı "TSK İç Hizmet Kanunu, TSK Personel Kanunu, Gülhane Askerî Tıp Akademisi Kanunu ve MSB ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarına Bağlı Kurumlarda Döner Sermaye Tefkili ve İşletilmesine İlişkin Kanun'da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"dur).

- Nuri Alacalı'nın, birinci iddianamede 6 Ocak 2003 tarihinde Ankara'da "Nuri Alacalı" kullanıcı adı ile bir Microsoft Word belgesi ürettiği iddia edilmektedir. Ancak Temmuz 2002 - Haziran 2003 arasında Rhode Island Newport'da Amerikan Deniz Harp Okulu'na devam eden Alacalı o tarihler arasında Türkiye'ye hiç gelmiştir. Alacalı bunu ispat etmek için pasaportunu, polis kayıtlarını, Donanma Komutanlığından aldığı resmi görev belgelerini Mahkemeye sunmuştur, ve Mahkeme'nin talebi üzerine bu bilgiler Emniyet Genel Müdürlüğü ve Genelkurmay Başkanlığı'ndan istenen belgeler ile teyit edilmiştir.

Ayrıca bu deliller şüphelidir, çünkü birçok belgenin formatı, bu belgelerin düzenlendiği iddia edilen 2003 yılında geçerli olan askeri evrak düzenleme kurallarına aykırıdır (Silahlı Kuvvetler Karargah Hizmetleri Yönergesi MY 75-1 (A)). Aksine, delil olarak sunulan belgelerin formatı, 4 Mart 2008 tarihinde yürürlüğe giren yeni yönerge ile uyumludur (Silahlı Kuvvetler Karargah Hizmetleri Yönergesi MY 75-1 (B)). Word belgelerinden bazıları 2008'de yürürlüğe giren "Re: XX belge, YY tarih, ZZ numara, WW konu" formatındadır. 2008'deki talimattan önce, formatta "WW konu" bölümü yoktur. Örneğin, "CANER BEN_1.doc" isimli Microsoft Word belgesinde şu ifadeler geçmektedir:

- İLGİ: Dz.K.K.lığının 07 Kasım 2002 gün ve İSTH.:3200-27-02 sayılı "Yeniden Yapılandırma Faaliyetleri" konulu yazısı

Eğer 2003 tarihinde üretilmiş olsaydı, 2003 yılı yönetmeliğine göre en sondaki "konu" ibaresi başlıkta olmayacaktı ve format şu şekilde görülecekti:

- İLGİ: Dz.K.K.lığının 07 Kasım 2002 gün ve İSTH.:3200-27-02 sayılı yazısı

Adli Raporlar

İddianamelerin temelini oluşturan delillerin adli bilişim incelemesi Arsenal Danışmanlık firması ve Yıldız Teknik Üniversitesi tarafından yapılmıştır. İncelenen CD'lerde her iki uzman da ilk kez 2006 yılında kullanıma giren Microsoft Office öğelerine rastlamışlardır (ClearType yazı karakterleri ve XML⁵² şemaları) ve sanıklar aleyhine delil olarak kullanılan bu CD'lere tarih manipülasyonu ile 2003'te oluşturulduğu izlenimi vermek istedikleri sonucuna varmışlardır. Bu bulgular daha sonra Alman adli bilişim uzmanları EDV-Sachverständigenbüro Gramberg & Vogel tarafından da teyit edilmiştir.⁵³

Sonradan kullanıma giren Microsoft Word öğelerine yapılan anakronik referanslardan bazıları şöyledir:

- Davanın ana delillerinden olan Balyoz Darbe Planı Microsoft Word belgesi iddiaya göre en son 2 Aralık 2002 tarihinde kaydedilmiştir, ancak "Calibri" yazı karakterine referans

⁵² Microsoft XML Core Services (MSXML), TECHOPEDIA.COM, *buradan ulaşabilirsiniz*:

<http://www.techopedia.com/definition/24773/microsoft-xml-core-services-msxml> (Extensible Markup Language (XML)'in belirsiz veri yapılarını görüntülemek, nakletmek ve değiştirmek için kullanıldığı açıklanmaktadır).

⁵³ Bernhard O. Gramberg and Norbert Vogel, BALYOZVERFAHREN: STELLUNGNAHME, EDV-Sachverständigenbüro Gramberg & Vogel, Ağustos 2, 2012.

içermektedir. Bu yazı karakteri Microsoft Office tarafından ilk kez 2006 yılı ortalarında çıkan 2007 sürümünde kullanılmıştır.

- İddia edilen darbe planında bombalanacak hedef olduğu iddia edilen Fatih Camii'nin krokisini içeren Microsoft PowerPoint belgesinin son kaydının 19 Şubat 2003 tarihinde yapıldığı iddia edilmektedir. Ancak bu belge Microsoft Office tarafından ilk kez 2007 sürümünde kullanılan XML şemaları içermektedir.
- Çetin Doğan'ın Türk Ordusu'ndaki generalleri darbeye verdikleri desteğe göre listelediği iddia edilen Microsoft Excel belgesinin en son 27 Şubat 2003'de kaydedildiği iddia edilmektedir, ancak bu belge de Microsoft Office'in 2007 sürümünde ilk kez kullanılan "Calibri" yazı karakterini içermektedir.

Arsenal, 11 ve 17 no.lu CD'lerin sahte olduğunu tespit etmiştir, zira CD'lerin üstverileri oluşturma tarihleri olarak sırasıyla 5 Mart 2003 ve 4 Mart 2003 tarihlerini göstermesine rağmen, içlerinde ilk defa 2006 ortasında sürülen Microsoft Office'in 2007 versiyonuna referanslar mevcuttur. Spesifik olarak, Arsenal, 11 ve 17 no.lu CD'lerde belirli bir XML tipi içeren dokuz Microsoft PowerPoint belgesi ve ClearType Calibri yazı karakteri içeren 67 adet Microsoft Word ve Excel belgesi tespit etmiştir ki, ki bunların hiçbirisi Microsoft Office programının 2007 sürümü çıkana kadar mevcut değildir.⁵⁴ Her iki CD de tek oturumda kaydedilmiştir ve sonrasında hiçbir değişiklik veya güncelleme yapılmamıştır.⁵⁵ Bu nedenle Arsenal, CD'lerin 2003'de üretilmiş olamayacağı, en erken 2006 yılı ortasında üretilmiş olabilecekleri sonucuna varmıştır, zira içlerinde 2007 versiyonu yazı karakterlerine ve XML şemalarına referans veren dokümanlar kayıtlıdır. Bu sahte belgeleri içermeleri, bu CD'lerin kendilerinin de sahte olduğunu göstermektedir.⁵⁶

Ayrıca Arsenal, Gölçük Donanma Komutanlığında bulunan 1 no.lu CD'nin içerisindeki en az 65 belgenin tarih ve saatlerinin sahte olduğu sonucuna varmıştır, çünkü yine bu belgeler son kez 2002 ve 2003 yıllarında kaydedilmiş gibi gözükmelerine rağmen. belgelerde Microsoft Office 2007 sürümünde bulunan yazı karakterleri (Calibri ve Cambria) ve XML şemalarına referanslar mevcuttur.⁵⁷ Tek bir oturumda kaydedilen CD, 13 Mart 2003 tarihinde kaydedilmiş

⁵⁴ *Key Evidence Blown to Pieces by Chelsea Company*, yukarıdaki dipnot 47.

⁵⁵ *Bkz. Key Evidence Blown to Pieces by Chelsea Company*, yukarıdaki dipnot 47.

⁵⁶ Sahte üstveri üretmenin birkaç yolu mevcuttur; bunlardan en basiti, kullanılan bilgisayarın sistem saatini değiştirmektir, böylece bu bilgisayarda üretilen belgeler kayıt yapıldıkları gerçek tarih ve saat yerine bu değiştirilmiş tarih ve saati gösterecektir. Üstveri, ayrıca özel programlar kullanılarak da değiştirilebilir. Arsenal'in ve diğer bilişim uzmanlarının raporları tartışmasız olarak en az 76 belgenin üstverisinin belgelerin üretildiği gerçek tarih ve saatleri yansıtmadığını, ve dolayısıyla CD'lerin de üstverilerinin CD'lerin gerçekte oluşturulduğu tarih ve saatleri yansıtmadığını tespit etmiştir. Ancak raporlar bu sahtekarlığın hangi yöntemle yapıldığı konusunda kesin bir sonuca varamamaktadırlar, ve de CD'ye kaydedilmiş dijital belgelerde yapılmış sahtecinin saptanması son derece zordur, zira bu tür araçları incelemek için geliştirilmiş adli teknikler oldukça kısıtlıdır. Bu örnekte sahtecilik ortaya çıkartılabilmektedir, çünkü sahteciliği yapanlar, daha önce bahsettiğimiz, çıplak gözle görülemeyen, ancak ham dosyalarda izlerini bırakan Windows 2007 referanslarının farkında değillerdi. ClearType yazı karakterine, vs olan referanslar bu belgeler üretilirken bir şekilde Windows 2007 ile etkileşim olduğunu göstermektedir, mesela Windows 2007 kullanarak oluşturulmuş bir belgeden öğelerin kesilip yapıştırılması gibi.

⁵⁷ Arsenal Consulting, PRELIMINARY GÖLCÜK CD NO. 1 AND ESKİŞEHİR THUMB DRIVE REPORT, 2-3, Mayıs 1, 2012 [bundan böyle Arsenal Report olarak anılacaktır].

gibi görünmektedir, ancak Microsoft Office 2007 öğeleri taşıdığından bu mümkün değildir.⁵⁸

Bunlara ek olarak, CD'lerin üzerindeki el yazısı Amerika'dan Grant Sperry ve Türkiye'den Jale Bafra adlı iki adli uzman tarafından incelenmiştir. Her iki uzman da el yazısının, Baransu'nun iddia edilen delilleri içeren bavulundan çıkan ve bir sanığa ait not defterindeki bazı harflerin tek tek mekanik kopyalanması ile üretildiği sonucuna varmışlardır. Bu durumda savunma, sahte CD'leri üretenlerin bu deftere de önceden sahip olduklarına, defterdeki el yazılarından yola çıkarak söz konusu CD'ler üzerindeki el yazılarını taklit ettiklerine kanidir.

İkinci iddianamede delil olarak kullanılan flaş disk ve sabit disk de Arsenal tarafından adli incelemeye tabi tutulmuştur. Arsenal, flaş diskteki en az dört dosyanın içerikleri itibarıyla, taşıdıkları tarih ve saat değerlerinin imkansız olduğunu; özellikle iki taranmış görüntü ve iki belgenin bu belgelerin sözde üretilme tarihlerinde henüz ortada olmayan şeyler içerdiğini belirlemiştir.⁵⁹ Böylece Arsenal, bu belgelerin sahte olduğu sonucuna varmış, ve flaş diskteki diğer tüm belgelerin de delil bütünlüğünden endişe duyduğunu belirtmiştir.⁶⁰ Arsenal ayrıca, Gölcük Donanma Komutanlığında ele geçirilen sabit disk içerisindeki Balyoz ile alakalı dosyaların sistem saati geriye alınmış bir bilgisayardan yüklendiğini ortaya çıkartmıştır. Arsenal, sabit diskte, ilk bakışta 8 Nisan 2004 tarihinde üretilmiş gibi gözüken 120 dosya ve klasör saptamıştır. Ancak Arsenal dosya sistem kayıtlarını yakından incelediğinde, bu dosya ve klasörlerin 28 Temmuz 2009'dan önce oluşturulmuş olmalarının mümkün olmadığını belirlemiştir.⁶¹ Davada sanıkları suçlamak için kullanılan belgelerin neredeyse tamamı bu dosya ve klasörlerin içerisinde bulunmaktadır. Uzmanlara göre en mantıklı açıklama, bu sabit diskin sistem saati geriye alınmış bir bilgisayara takılarak, sabit diske bu bilgisayardan söz konusu dosya ve klasörlerin kopyalandığı ve tekrar sökülerek eski yerine konuludur.⁶²

Mahkemenin Bağımsız Tespit ve Bilirkişi Raporları Talebini Reddetmesi

Türk hukukuna göre savunma tarafı dosyaya adli raporlar sunabilmekle birlikte Mahkeme sadece Mahkeme tarafından özellikle atanıp görevlendirilen bilirkişilerin varacağı sonuçlarla bağlıdır. Yargılama boyunca savunma tarafı Mahkemece atanmış bağımsızlık adli bilirkişi analizi yapılmasını defalarca hatta Cephane raporları çıkmadan önce talep etmiştir. Ancak Mahkeme bu konuda vereceği kararı defalarca ertelemiştir; 20 Ocak 2012 tarihli ara kararında "Tanık dinletme ve bilirkişi incelemesi yapılması taleplerinin savunmaların tamamlandıktan sonra değerlendirilmesine"⁶³ karar vermiştir. Ancak, savunmalar tamamlandıktan sonra Mahkeme delillerin geçerliliğini değerlendirmekle yükümlü olduğu aşamayı atlamış ve onun yerine savcıdan nihai mütalaada bulunmasını istemiştir. Savcı mütalaasını 29 Mart 2012 tarihinde sunmuş ve mütalaasında söz konusu CD'lerin 2003 yılında hazırlandığını ve son kayıt tarihlerinin 2003 olduğunu, dosyadaki raporların yeterli olduğunu ve başkaca incelemeye ihtiyaç olmadığını belirtmiştir. Daha sonra aynı gün içinde Mahkeme, verdiği ara kararda "yeniden tanık dinlenilmesi, bilirkişi raporu aldırılması, bilirkişilerin duruşmada dinlenilmesi, yeni belge ve

⁵⁸ Arsenal Report, yukarıdaki dipnot 57, 6'da.

⁵⁹ Bkz. Arsenal Report, yukarıdaki dipnot 57, 9'da.

⁶⁰ Bkz. Arsenal Report, yukarıdaki dipnot 57, 9'da.

⁶¹ *Key Evidence Blown to Pieces by Chelsea Company*, yukarıdaki dipnot 47.

⁶² *Key Evidence Blown to Pieces by Chelsea Company*, yukarıdaki dipnot 47.

⁶³ 20 Ocak 2012 tarihli Ara Karar, Madde 11 (İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi).

bilgilerin istenilmesi dosyaya somut herhangi bir katkı sağlamayacağından tüm tevsii tahkikat taleplerinin reddine”⁶⁴ karar vermiştir. Mahkeme 19 Nisan 2012 tarihli ara kararında: Bir kısım sanıkların ve müdafilerinin diğer tanık ve bilirkişi dinlenilmesi, bilirkişi raporu aldırılması, keşif yapılması taleplerinin, Mahkememizin daha önceki ara kararlarındaki gerekçeleri doğrultusunda REDDİNE" karar vermiştir.⁶⁵

Türk Mahkemeleri mahkeme dışı bilirkişilerin beyanını kabul etmek zorunda değildir ve mahkeme dışı bilirkişi görüşünü göz önüne alıp almamak Mahkemenin takdirindedir. Bununla birlikte bu davada Mahkeme beklenmedik bir şekilde, savunmanın dijital materyaller üzerindeki tarihlerin ve de CD'ler üzerindeki el yazısının sahteliğini doğrulamak (ya da reddetmek) üzere bağımsız teknik bilirkişilerin tayin edilmesi yönündeki taleplerini defalarca reddetmiştir. Delillerdeki sahtecilikleri gösteren yukarıda sözü edilen esaslı kanıtlara rağmen, Mahkeme savunmanın bilirkişilerince yapılan ve el konan bilgisayar dosyalarında elde edildiği iddia edilen delilleri çürütür nitelikteki kronolojik tutarsızlıklar ve çelişkileri gösteren tespitleri tanımayı da reddetmiştir.⁶⁶ Savunma, bilirkişilerin CD'ler üzerinde yaptığı adli bilişim incelemelerinden ortaya çıkan sonuçlara göre veri dosyalarının 2007'den önce üretilmiş olması mümkün olmadığını ve sanıkların açıkça komploya uğradığını ileri sürmektedir.

İlaveten Mahkeme, dijital verilerin yaratıldığı iddia edilen tarihlerde yurt dışında olduğunu ya da söz konusu yerde fiziksel olarak bulunmadığına dair kanıtlar sunan birkaç Sanığın durumuna göre hareket etmeyi ve tahliyesini reddetmiştir.

Mahkemenin Kilit Tanıkları Dinlemeyi Reddetmesi

Yukarıda belirtildiği üzere Sanıklar ve avukatları iki önemli tanığın Mahkeme tarafından çağrılmasını defalarca talep etmiştir: Kara Kuvvetleri eski Komutanı General Aytaç Yalman ve Genelkurmay eski Başkanı Hilmi Özkök. İddianameye göre Orgeneral Yalman iddia edilen darbeyi engellemiş olmakla birlikte, medyada sıkça iddia edilen darbe hazırlıklarını Orgeneral Özkök'ün durdurduğunu belirtilmiştir. Ayrıca, ordunun en üst düzey iki subayı olarak her ikisi de 5-7 Mart 2003 tarihli seminerin işlevine açıklık getirmekle yükümlü konumdurlar. Her ikisi de şimdiye kadar savcılar tarafından sorgulanmamıştır ve Mahkeme hukuka aykırı ve keyfi olarak bu kişilerden alınacak tanık beyanına "gerek olmadığını" söyleyerek beyanlarına başvurmayı reddetmektedir.

7. Yargılamada Bugün Geline Durum

Halihazırda 365 Sanık mevcuttur ve bunların 250'si üç iddianameden ötürü tutuklu yargılanmaktadır. 6 Nisan 2012'de İstanbul Barosu sanık avukatlarına destek vermek amacıyla Mahkemeye, usul kurallarına uygun ve adil bir yargılama yapılmasının teminini talep eden bir dilekçe ilemiştir. 16 Nisan 2012'de sanık avukatları davadaki savcılar aleyhine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na şikayette bulunmuşlar ve şikayetlerinde savunma ve adil yargılanma

⁶⁴ 29 Mart 2012 tarihli Ara Karar, Madde 2 (İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi [bundan böyle Mart 2012 Ara Kararı olarak anılacaktır]).

⁶⁵ 19 Nisan 2012 tarihli Ara Karar, Madde 3 (İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi).

⁶⁶ *Turkish Coup Case Cast in Limbo*, yukarıdaki dipnot 42.

haklarının ihlal edildiğini dile getirmişlerdir;⁶⁷ daha önce 26 Mart 2012’de ise savunma avukatları hukuki süreçteki haksızlıklar nedeniyle duruşma salonunu terk etmişlerdir. 15 Nisan 2012 savcılık mahkeme yerinin değiştirilmesini talep etmiştir.⁶⁸

4 Ağustos 2012’de *New York Times*’da haber yapıldığı üzere,⁶⁹ Başbakan Recep Tayip Erdoğan’ın başkanlık ettiği Yüksek Askeri Şûra 34’ü bu davada yargılanmakta olan 40 general ve amirali zorla emekliye ayırdı. Daha da açmak gerekirse: bu kişilerin yargılama bitmeden zorla emekliye ayrılmış olmaları suçluluklarına önceden karar verilmiş olduğu teyit etmektedir. Bir Türk gazeteci bu konuda şunu yazmıştır: "İnsan haklarına ve masumiyet karinesine göre masum olabilecek bu komutanların emekliliğe zorlanmamalıydı. Bu garip görünmektedir ve orduya yeni şekil vermek için bir mazeretten biraz fazladır."⁷⁰

6 Ağustos 2012 tarihinde yargılama devam etmiştir. Savcılık yer değişikliği talebini geri çekmiş, ancak hakimlerin, ileri sürülen delillerinin hepsinin doğru ve sanıkların suçlu olduğuna dair daha önce belirttiği görüşü yönünde karar vermesi talebini de ilave etmiştir. 4 Ağustos günü 34 general ve amiral emekli edildiği için Sanıkların yakınları hakimlerin sanıkları tutuksuz yargılanmak üzere tahliye edeceğini umut etmişti. Ancak 6 Ağustos tarihinde Mahkeme tutuklulukların sürmesine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca, Türk hukukuna göre yargılama için savunma avukatlarının hâzır olması zorunlu olduğu halde yargılamanın Ağustos ve Eylül aylarındaki müteakip duruşmalarda davalı avukatları hâzır olsa da olmasa da devam edeceğini belirtmiştir; savunma avukatları daha öncesinde Mahkemeye gönderdikleri yazıda yargılama sürecinde pek çok ihlal gerçekleştiği için hâzır olmayacaklarını belirtmişlerdir.⁷¹ Son olarak da bir savunma avukatı diğer savunma avukatlarının da adına hakimlere yargılama sürecinde gerçekleşmiş ihlalleri özetleyen bir yazı ibraz etmiştir. Yazıyı özetlemek için Mahkemeden söz istemiş, ancak hakimlerin bu talebi reddetmesi üzerine avukat bu durumu protesto ederek duruşma salonundan ayrılmıştır. Bundan sonraki mahkeme oturumlarının tarihleri önümüzdeki birkaç hafta içinde ve bu oturumlar zarfında sanıklar son beyanlarında bulunacaklardır. Karara Ekim ayı içindeki bir tarihte varılması beklenmektedir.

⁶⁷ *Balyoz Case to be Relocated*, HÜRRİYET DAILY NEWS, 16 Haziran 2012:

<http://www.hurriyetdailynews.com/comment-rules.aspx?pageID=511> [bundan böyle *Balyoz Case to be Relocated* olarak anılacak].

⁶⁸ *Balyoz Case to be Relocated*, yukarıdaki dipnot 67 (haber: 15 Haziran tarihinde başsavcı Kaplan "Yetkili hâkim veya mahkeme, hukukî veya fiilî sebeplerle görevini yerine getiremeyecek hâlde bulunursa; yüksek görevli mahkeme, davanın başka yerde bulunan aynı derecede bir mahkemeye nakline karar verir." hükmünü amir olan Ceza Muhakemesi Kanunu Madde 19'a dayanarak davanın başka mahkemeye taşınmasını talep etti. Yargılamayı protesto eden savunma avukatlarına destek vermek için İstanbul Barosu Başkanı Ümit Kocasakal ve 10 yönetici 6 Nisan tarihindeki duruşmada Mahkeme salonuna Mahkeme görevlisinin izni olmadan girdiler. 25 Mayıs tarihinde İstanbul Silivri ilçesi başsavcısı Kocasakal ve 10 yönetici hakkında "yargı görevini yaparı etkilemeye teşebbüs" suçlamasıyla soruşturma başlattı. Soruşturma, Baro'nun boykottan sonra Mahkeme üç kere talep ettiği halde başka bir savunma avukatı göndermemesine karşılık niteliğindekiydi").

⁶⁹ Dan Bilefsky, *Turkey Retires Charged Commanders*, N.Y. TIMES, 4 Ağustos 2012, [buradan ulaşabilirsiniz](http://www.nytimes.com/2012/08/05/world/europe/turkey-retires-all-40-commanders-charged-in-plot-to-overthrow-government.html?_r=1): http://www.nytimes.com/2012/08/05/world/europe/turkey-retires-all-40-commanders-charged-in-plot-to-overthrow-government.html?_r=1 [bundan böyle *Turkey Retires Charged Commanders* olarak anılacak].

⁷⁰ *Turkey Retires Charged Commanders*, yukarıdaki dipnot 69.

⁷¹ 27 Mart 2012 tarihinde (Mahkemenin 97 sayılı celsesi) mahkeme avukatların sunduğu, Mahkemenin hukuk ihlallerini özetleyen ve Mahkeme Anayasa'ya (Madde 38 ve 138) ve Türk Ceza Muhakemesi Kanunu'na (Madde 175 ve 206) uymadıkça avukatların ileriki mahkeme oturumlarına katılmayacaklarını beyan eden 26 Mart 2012 tarihli yazıyı okumuştur.

Ayrıca hakimlerden gelen şikayetlere dayanarak hakimlerin reddedildiği duruşma sırasında küçük düşürücü beyanda bulundukları iddiasıyla bazı Sanıklar aleyhine yeni iddianameler düzenlenmiştir. Şu iki örnek durumu açıklamaktadır: Sanık Ahmet Zeki Üçok aleyhine 29 Şubat 2012 tarihinde Türk Ceza Kanunu madde 125/1, 125/3.a, 125/4 ve 125/5'e⁷² dayanarak mahkemeyi yöneten üç hakime "alenen hakaret" ettiği iddiasıyla iddianame düzenlenmiştir. İddianamede Üçok'un 10 Kasım 2011 tarihli savunma sırasında şu iki beyanda bulunduğu vurgulanmaktadır: "... Adliyesinin bu hukuk tanımaz, kendilerini Türk yargısının üzerinde gören hukuk anlayışları ..." "Dünyanın hiçbir ülkesinde kendi ordusunun askerleri hakkındaki sahte belgelere dayanan asılsız suçlamalara itibar edip, onların özgürlüklerini, haklarını böylesine acımasızca gasp eden başka bir mahkeme yoktur."⁷³

Sanık Çetin Doğan hakkında 26 Haziran 2012 tarihinde, mahkemedeki savunması sırasında kamu görevlilerine (İstanbul Terörle Mücadele Şube polis memurları) hakaret iddiasıyla iddianame düzenlenmiştir. İddianamede Doğan'ın şu beyanda bulunduğu vurgulanmaktadır: "Terörle Mücadele Şubesi terör üretme şubesi haline gelmiş, bu davada meydana gelen birçok iddianameler ortaya çıkan fezlekelerin hazırlatıcısı, üreticisi bu şube ve bazı evraklarda tahribat yapıldığını, Ankara İl Emniyet Müdürlüğünden aldığı bir evrakı dernekler şubesinden geldiğini iddia ettiği bir evrakı tarif ettiğini, çünkü gerçekleri yansıtmadığını söyledik suç duyurusunda bulunduk."⁷⁴ Bunun üzerine Doğan Türk Ceza Kanunu madde 125/1-3a-4⁷⁵ ve 131/1'den suçlanmaktadır.⁷⁶

B. Türkiye'nin Uluslararası Hukuku İhlal Etmesi

Sanıkların özgürlüklerinden mahrum edilmeleri davaların Çalışan Grup sınıflandırmasının III. Kategorisine girmektedir⁷⁷ o çünkü bu,⁷⁸ Türk hukuku, Medeni ve Siyasi

⁷² Türk Ceza Kanunu: <http://legislationline.org/documents/action/popup/id/6872/preview> Madde 125: (1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir. (2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkarda belirtilen cezaya hükmolunur. (3) Hakaret suçunun; a) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı, b) Dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı, c) Kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle, İşlenmesi halinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz. (4) Hakaretin alenen işlenmesi halinde ceza altıda biri oranında artırılır. (5) Kurul hâlinde çalışan kamu görevlilerine görevlerinden dolayı hakaret edilmesi hâlinde suç, kurulu oluşturan üyelere karşı işlenmiş sayılır. Ancak, bu durumda zincirleme suça ilişkin madde hükümleri uygulanır.

⁷³ Silivri Sulh Ceza Mahkemesi'nin Ahmet Zeki Üçok hakkındaki 2012/237 sayılı İddianamesi, 29 Şubat 2012, sayfa 1.

⁷⁴ Silivri Sulh Ceza Mahkemesi'nin Çetin Doğan hakkındaki 2012/750 sayılı İddianamesi, 26 Haziran 2012 sayfa 1.

⁷⁵ Türk Ceza Kanunu, yukarıdaki dipnot 72.

⁷⁶ Türk Ceza Kanunu, yukarıdaki dipnot 72, Madde 131: "(1) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen hâric; hakaret suçunun soruşturulması ve kovuşturulması, mağdurun şikayetine bağlıdır. (2) Mağdur, şikayet etmeden önce ölürse, veya suç ölmüş olan kişinin hatırasına karşı işlenmiş ise; ölenin ikinci dereceye kadar üstsoy ve altsoyu, eş veya kardeşleri tarafından şikayette bulunulabilir").

⁷⁷ *Bakınız* İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, Birleşmiş Milletler, Bilgi Formu No. 26: Keyfi Tutukluluk hakkında Çalışma Grubu, pt. IV(B) [bundan böyle Bilgi Formu No. 26 olarak anılacaktır].

⁷⁸ Özgürlükten keyfi surette mahrum etme şöyle tanımlanır "hukukça tesis edilmiş gerekçeler ve prosedürler çerçevesinde olmaksızın gerçekleşen her tür özgürlük mahrumiyeti" Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Anlaşması, G.A. Res 2200A (XXI), 21 U.N. GAOR Supp. (No. 16), at 52, U.N. Doc. A/6316 (1966), 999 U.N.T.S.

Haklar Uluslararası Sözleşmesi⁷⁹ (ICCPR), Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi⁸⁰ (UDHR), ve Her Hangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması için Prensipler Bütünü⁸¹ (Prensipler Bütünü) çerçevesinde gerçekleşen özgürlük mahrumiyetinin sonucudur. Bu vakada Sanıklar kanuni prosedüre aykırı olarak keyfi bir biçimde tutukludurlar. ICCPR, UDHR ve Prensipler Bütünü, Başvuranların adil yargılanma haklarını hüküm altına almaktadır, ki bu haklar Türkiye'de inkar edilmiştir ve bu nedenle de kanuni prosedürün korunmasını hüküm altına alan Türk mevzuatı da ihlal edilmiştir.

Çalışma Grubu özgürlükten mahrumiyeti III. Kategoride keyfi tutuklama saymaktadır: "Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nde ve ilgili Devletlerin kabul ettiği uluslararası belgelerde tesis edilmiş olan adil yargılanma hakkına ilişkin uluslararası normlar hiç ya da kısmen gözetilmezse bu, özgürlükten mahrumiyete keyfi bir nitelik kazandıran, ağır bir haldir".⁸² Ayrıca Çalışma Grubu Prensipler Bütünü'ne de göz önüne almaktadır.⁸³ Zira Sanıkların yargılanmalarında ve tutuklanmalarında UDHR'de, UCCPR'de ve Prensipler Bütünü'nde yer alan, adil yargılanmaya ilişkin asgari uluslararası normlar gözetilmemiştir; tutukluluk halleri III. Kategorisi itibarıyla keyfi niteliktedir.

Türkiye ICCPR'ye taraftır⁸⁴ ve bu nedenle tüm hükümlerine uymak zorundadır. ICCPR Madde 14 (1) bireylere "yasayla kurulmuş yetkili, bağımsız ve tarafsız bir mahkemede adil ve açık duruşma" yapılmasını temin etmektedir."⁸⁵ Bu amaçla ICCPR Madde 14 ek korumalar hüküm altına almaktadır: masumiyet karinesi,⁸⁶ tanık çağırma ve sorgulama,⁸⁷ ve hızlı

171, yürürlük tarihi: 23 Mart 1976, madde 9(1) (kısaca ICCPR). Bu nitelikteki bir özgürlük mahrumiyeti uluslararası hukuk tarafından özellikle yasaklanmıştır. İd. "Hiç kimse keyfi yakalanmaya, tutuklanmaya ya da sürgüne maruz bırakılmayacaktır" İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, G.A. Res. 217A (III), U.N. Doc. A/810, madde 9 (1948) [bundan böyle Evrensel Beyanname olarak anılacaktır]. "Yakalama, tutuklama ve hapis ancak hukuki düzenlemelere sıkı sıkıya uyulması halinde gerçekleştirilecektir..." Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması için Prensipler Bütünü Prensip 2, Karar 47/173, Prensip 2, 43 BM GAOR Supp. (No. 49) 298, BM Belgesi A/43/49 (1988) [bundan böyle Prensipler Bütünü olarak anılacaktır].

⁷⁹ ICCPR, yukarıdaki dipnot 78.

⁸⁰ Evrensel Beyanname, yukarıdaki dipnot 78.

⁸¹ Prensipler Bütünü, yukarıdaki dipnot 78.

⁸² Bilgi Formu no. 26, yukarıdaki dipnot 77.

⁸³ Bilgi Formu no. 26, yukarıdaki dipnot 77.

⁸⁴ Birleşmiş Milletler Antlaşma Statüsü: ICCPR,

http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&lang=en#EndDec (Türkiye antlaşmayı 15 Ağustos 2000 tarihinde imzalayıp 23 Eylül 2003 tarihinde onaylamıştır).

⁸⁵ ICCPR, yukarıdaki dipnot 78, madde 14(1) ("Herkes mahkemeler ve divanlar karşısında eşit olacaktır. Kendisi hakkındaki cezai nitelikteki bir suçlama ya da bir hakkı ya da borcu hakkında bir davada karara varılırken herkes hukuken kurulmuş yetkili, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil ve açık yargılanma hakkına sahip olacaktır..."). Aynı hak Evrensel Beyanname'nin 10. Maddesinde de tesis edilmiştir: "Haklarının ve borçlarının ve yöneltile her tür suçlamanın karara bağlanmasında herkes adil ve açık yargılanma hakkına eşit olarak sahiptir."

⁸⁶ ICCPR, yukarıdaki dipnot 78, madde 14(2) ("Cezai nitelikte suç isnat edilen herkes suçluluğu hukuken kanıtlanana kadar karine olarak masumiyet sayılma hakkına sahiptir"). Ayrıca bkz. Evrensel Beyanname, yukarıdaki dipnot 78 madde 11(1) ("Cezai suçlamaya muhatap olan herkes savunması için gereken teminatların hepsine sahip olduğu açık bir yargılamada hukuken suçluluğu kanıtlanan kadar karine olarak masum sayılma hakkına sahiptir") ve Prensipler Bütünü, yukarıdaki dipnot 78, Prensip 36 ("Bir suçu işlediğinden şüphelenilen ya da kendisine suç isnat edilen her tutuklu kişi karine olarak masumdur ve savunması için gereken teminatların hepsine sahip olduğu açık bir yargılamada hukuken suçluluğu kanıtlanan kadar karine olarak masum sayılacaktır").

yargılanma⁸⁸ hakkı. Ayrıca Prensipler Bütününde avukat-müvekkil iletişiminin gizliliği de hüküm altına alınmaktadır.⁸⁹

1. İspat Külfeti Sanıkların Masumiyetini Kanıtlaması Gerektirecek Şekilde Yer Değiştirmiştir

ICCPR Madde 14(2) bireylerin "suçlu olduğu hukuken kanıtlanana kadar karine gereği masum sayılma hakkına" sahip olmasını öngörmektedir.⁹⁰ Hükümlerini yetkili olarak yorumlamak görevini antlaşmadan alan bir organ olarak İnsan Hakları Komitesi (HRC) masumiyet karinesinin net bir biçimde ifade edilmiş olduğunu belirtip şöyle demiştir: "suçlamada ispat külfeti iddia makamına aittir ve şüpheden zanlı yararlanır. Suçlama makul şüphenin ötesine geçecek şekilde ispatlanmadan hiçbir suçun varlığı karine haline gelemaz. Ayrıca masumiyet karinesi, bu ilke çerçevesinde muamele görmeyi de zımnen öngörmektedir. Dolayısıyla kamu mercilerinin hepsi bir yargılamanın sonucu hakkında önyargıya varmadan kaçınmak ile yükümlüdür."⁹¹

Mevcut davada 34 subayın yakın zamanda zorla emekli edilmeleri göstermektedir ki her ne kadar kamu mercileri, ki olayımızda buna Türkiye Devleti dahildir, bu tür bir önyargıdan kaçınmak zorunda olsa da yargılamanın sonucu önceden belirlenmiştir. Devletin generalleri ve amiralleri emekli etmesi, Sanıkların suçluluğu karinesinden hareketle işlem yapıldığını göstermektedir. Sanıkların Mahkeme aleyhine yaptıkları ve Mahkemenin "küçük düşürücü" saydığı yorumlardan ötürü Sanıklar hakkında ek iddianameler düzenlendiği⁹² de düşünülürse olaya bakış açısı daha da netleşmektedir. Küçük düşürmeye ilişkin suçlamalar ancak söz konusu beyanlar gerçek dışı ise geçerlidir; bu beyanların doğru oldukları kanıtlanmadıkça gerçek dışı oldukları karinesi geçerliliğini korur. Olayda 'küçük düşürücü' beyanların sahte deliller hakkında

⁸⁷ ICCPR, yukarıdaki dipnot 78, madde 14(3)(e) ("Herkes kendine yöneltilen bir suç isnadının tespitinde şu asgari teminatlara sahiptir: aleyhindeki tanıkları sorgulamak ya da sorgulatmak ve tanıkların getirilmesini ve dinlenmesini onun adına temin etmek").

⁸⁸ ICCPR, yukarıdaki not 78, madde 14(3) ("Herkes kendine yöneltilen bir suç isnadının tespitinde şu asgari teminatlara sahiptir: makul sürede yargılanmak). Ayrıca bkz. Prensipler Bütünü, yukarıdaki dipnot 78, Prensip 38 ("Bir suç isnadından ötürü tutuklu bulunan bir kişi makul bir süre içinde yargılanmak ya da yargılamaya kadar tahliye edilmek hakkına sahip olacaktır") ve Prensip 39 ("hukuken hüküm altına alınan özel haller hariç bir suç isnadından ötürü tutuklu olan bir kişi, eğer adli ya da başka bir makam yargı idaresinin menfaati için aksi yönde karar vermezse hukuk çerçevesinde mecbur tutulan koşullara tabi olarak yargılamaya kadar tahliye edilme hakkına sahip olacaktır. Söz konusu merci tutukluluğun gerekliliğini sürekli kontrol edecektir").

⁸⁹ Prensipler Bütünü, yukarıdaki dipnot 78, Prensip 18 ("1. Tutuklu ya da mahpus kişinin hukuki müşaviriyle iletişim kurma ve ona danışma hakkı vardır, 2. Tutuklu ya da mahpus kişinin hukuki müşavirine danışması için yeterli zaman ve olanak tanınacaktır, 3. Tutuklu ya da mahpus kişinin hukuki müşaviri tarafından gecikme ya da sansür olmaksızın ve tam gizlilik içinde ziyaret edilme ve ona danışma ve onunla iletişim kurma hakkı kanun ya da yasaya uygun düzenlemeler ile belirlenecek olan ve güvenliği ve intizamı muhafaza açısından adli ya da başka bir makamın kaçınılmaz gördüğü istisnai koşullar dışında askıya alınamaz ve kısıtlanamaz, 4. Tutuklu ya da mahpus kişi ile hukuk müşavirinin görüşmesi bir infaz görevlisinin görüş alanı içinde olabilir ancak iştirme menziline giremez, 5. Tutuklu ya da mahpus kişi ile onun hukuki müşaviri arasında mevcut prensipte bahsedilen iletişim, sürmekte olan ya da tasarlanan bir suç ile bağlantılı olmadıkça tutuklu ya da mahpus kişi aleyhine delil olarak kabul edilmeyecektir").

⁹⁰ ICCPR, yukarıdaki dipnot 78.

⁹¹ Sarah Joseph ve diğerleri, THE INTERNATIONAL COVENANT ON CIVIL AND POLITICAL RIGHTS 308 (2000) [bundan böyle Joseph ve diğerleri olarak anılacaktır] (vurgu sonradan eklenmiştir).

⁹² Hukuki prosedürün ihlal edilmesine ek olarak ifade özgürlüğünün kullanılmasına ilişkin suçlamalar ICCPR'yi ihlal etmektedir, yukarıdaki dipnot 78, Madde 19.

olması ve Sanıkların bunları reddetmek istemesi ve Mahkemenin de (aşağıda daha ayrıntılı anlatılacağı üzere) delillerin sahteliğini kanıtlama olanaklarının hepsini reddetmiş olması Mahkemenin, Sanıkların masumiyet karinesinden yararlanma hakkını ihlal ettiğini göstermektedir.

Bu eylemler hem ICCPR'nin hem de Türk hukukunun ihlali niteliğindedir; ki Türk hukukuna yönelik ihlal ayrıca iddia makamında olan suçu ispat külfetinin yerini değiştirir⁹³ Sanıklara masumiyetlerini ispatlama külfeti yüklemektedir.⁹⁴

a. Ne Sözde Suç İsnat Eden Deliller ne de Sanıkları Aklayıcı Deliller Savunmaya Zamanında Temin Edilmemiş ya da Tamamen Sarfınazar Edilmiştir

Türk hukukuna göre savcılar sanık aleyhine olan delilleri de sanık lehine olan delilleri de toplayıp sunmak zorundadırlar.⁹⁵ Bu bağlamda Madde 160 gereğince⁹⁶ "şüphelilerin haklarını korumak" kavramına delilleri eksiksizce ve doğrulanmış olarak sunmak da dahil olmak zorundadır.

Ancak bu davada savcılar Türk hukukuna uygun hareket etmediler. Savcılar bildikleri ve şüphelileri aklayıcı nitelikteki olguları ya da iddianameye koymamış ya da çarpıtarak sunmuşlardır. Üstelik aklayıcı nitelikteki bazı belgeler depoya konarak mahkeme ileriki bir

⁹³ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu (2005) Madde 160, buradan erişebilirsiniz:

<http://www.justice.gov.tr/basiclaws/cm.k.pdf> [bundan böyle Türk Ceza Muhakemesi Kanunu olarak anılacaktır].

⁹⁴ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde 38, buradan erişebilirsiniz:

http://www.anayasa.gov.tr/images/loaded/pdf_dosyaları/THE_CONSTITUTION_OF_THE_REPUBLIC_OF_TURKEY.pdf [bundan böyle Türkiye Cumhuriyeti Anayasası olarak anılacaktır] ("Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez. Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkûmiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır. Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur. Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz. Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz. Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez. Ceza sorumluluğu şahsîdir. Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz. Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez. İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir. Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez."); Madde 15 ("Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir. Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.") (vurgular sonradan eklenmiştir).

⁹⁵ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93, Madde 160 ("(1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar. (2) Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür." ve Madde 170(5) ("İddianamenin sonuç kısmında, şüphelinin sadece aleyhine olan hususlar değil, lehine olan hususlar da ileri sürülür." (vurgular sonradan eklenmiştir).

⁹⁶ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93 Madde 160.

aşamada belgelerin açılmasına karar verene kadar savunma avukatlarının bu belgelere ulaşması engellenmiştir.⁹⁷ Savcıların bu korkunç suistimallerine aşağıdaki olaylar da örnek verilebilir:

- Savcılar, sanıkları sorguladıklarında ve çeşitli kurum ve kuruluşlarla haberleştiklerinde bunların farkına varmış oldukları halde Balyoz belgelerinin sahte olduğunu gösteren (yukarıda tarif edilen) pek çok kronolojik tutarsızlığın ve fiziksel tutarsızlığın tek birinden bile iddianamede bahsedilmemiştir. Bu iletiler savunma avukatlarına kapalı olan emanete konarak savunmadan saklanmıştır.⁹⁸
- Yb Hakan Erdoğan'ın yazdığı ve 1. Ordu'nun bilgisayarlarında bulunan 11, 16 ve 17 numaralı CD'lerden, suçlamaya dayanak olduğu iddia edilen bilgilere ait hiçbir iz rastlanmadığı sonucuna vara askeri rapora iddianame değinilmediği gibi bu rapor dava dosyasına da sokulmamış ve 15 ay boyunca savunma ile de paylaşılmamıştır. İddianamede şu isnat olduğu da düşünülünce bu davranış sıkıntı yaratmaktadır: "tüm belgelerin TSK'ya ait bilgisayarlarda hazırlandığı anlaşılmıştır."⁹⁹
- 1. Ordu'daki iki sivil sekreterin suçlamalara dayanan CD'leri hatırlamadıkları ve tanımadıkları yönündeki beyanları iddianamede çarpıtılarak bu kişiler CD'lerin doğruluğunu teyit ediyormuş gibi sunulmuştur. İddianamede savcılık bu sekreterlerin üzerinde "Or.K.na" yazan 11 numaralı ve üzerinde "K.Özel" yazan 17 numaralı CD'leri tanıdıkları ileri sürülmektedir. Oysa sekreterlerin beyanları dava dosyasında mevcuttur ve sekreterlerden biri CD'leri tanımadığını ve askeri arşive ait olmadığını belirtmiştir, diğer ise birbirini tutmayan iki beyanda bulunmuştur. Ayrıca Emniyet Kriminal Laboratuvarı 11, 16 ve 17 numaralı CD'lerin üzerindeki yazıların sivil sekreterlere ait olmadığını tespit etmiş olduğu halde bu tespiti de iddianamede yer verilmemiştir.

Savcılığın yukarıda örnekleri verilen suistimalleri Sanıkların adil yargılanmadıklarının, kanuni prosedür haklarının ihlal edildiğinin kanıtıdır. Bu işlemlere izin vermekle Mahkeme Sanıklara tanınmış olan masumiyet karinesine aykırı hareket etmiş ve bilfiil ispat külfetinin yerini değiştirip Sanıklara yüklemiştir.

b. Mahkeme Delillerin Değerlendirilmesi Sürecini Atlamıştır

Türk hukukuna göre her yargılamada mahkemeler delilleri Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 206 ila 216. Maddeleri çerçevesinde değerlendirme sürecini beklemek zorundadır.¹⁰⁰ Ancak sanıkların ve avukatlarının ısrarlı taleplerine rağmen yargılamanın bu aşaması atlanmıştır. 9 Mart 2012 tarihinde mahkeme başkanı savcıların sunduğu delillerin genel dökümünü özetleyen bir beyan okumakla yetinmiş, ileri sürülen delillerin geçerliliğine ve kabul edilebilirliğine dair yapılması gereken incelemeyi devre dışı bırakmıştır.

Bunu yapmakla Mahkeme şu özel zorunlulukları yok saymıştır: Madde 206(2)(a)'ya göre hukuka aykırı elde edilen deliller ayrı tutulmak ve mahkeme tarafından reddedilmek

⁹⁷ 6 Ocak 2011 Ara Karar, yukarıdaki dipnot 46.

⁹⁸ Bkz. yukarıdaki dipnot 44 ve 89.

⁹⁹ I. İddianame, yukarıdaki dipnot 27, 957'de.

¹⁰⁰ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93.

zorundadır,¹⁰¹ Madde 209 ila 214'e göre delil olduğu belirtilmiş belgelerin hepsinin baştan sona okunması zorunludur,¹⁰² Madde 215'e göre sanıkların ve avukatların ileri sürülen belgelere ve raporlara cevap verme fırsatı tanınmak zorundadır¹⁰³ ve Madde 216'ya göre tarafların hepsine deliller hakkında söz söyleme ve tartışma hakkı verilmek zorundadır.¹⁰⁴

Türk hukukunun öngördüğü bu zorunlulukları gözden kaçırarak Mahkeme 29 Mart 2012'deki oturumda savcıdan nihai mütalaasını sunmasını istedi. Bunu yaparken Mahkeme hukuka aykırı kaydedilmiş delillere dayanmaktadır.¹⁰⁵ Ayrıca savcılığının tüm davayı üzerine kurduğu imzasız dijital belgeler ne doğrulanmıştır ne de bu dijital belgelerin Sanıkların kullandığı bilgisayarla aralarındaki bağ tespit edilmiştir; bu nedenle bu dijital belgeler geçerli delil teşkil etmemektedir. Buna rağmen Mahkeme 29 Mart 2012'deki ara kararında "... yeniden tanık dinlenilmesi, bilirkişi raporu aldırılması, bilirkişilerin duruşmada dinlenilmesi, yeni belge ve bilgilerin istenilmesi dosyaya somut herhangi bir katkı sağlamayacağından tüm tevsi tahkikat taleplerinin reddine"¹⁰⁶ karar vermiştir. Mahkeme sonradan bu kararını tekrar da etmiştir.

Delillerin tümünü değerlendirmeyen Mahkeme Sanıklar eksiksiz ve usulünce bir savunma sunma olanağı tanımamış ve böylelikle sanıkların hem ICCPR'den hem de Türk hukukundan doğan masumiyet karinesini ihlal etmiştir. Mahkemenin bu işlemleri Sanıkların haklarını ihlal etmektedir ve Sanıkların tutukluluk halleri de bu nedenle keyfidir.

2. Mahkeme Savunmanın Kilit Konumdaki İki Kişinin Tanıklığa Çağırılması ve Bağımsız Adli bilirkişi Görevlendirilmesi Taleplerini Reddetmiştir

ICCPOR Madde 14(3) şu korumayı hüküm altına almaktadır: "Herkes kendine yöneltilen bir suç isnadının tespitinde şu asgari teminatlarla sahiptir: aleyhindeki tanıkları sorgulamak ya da sorgulatmak ve tanıkların getirilmesini ve dinlenmesini onun adına temin etmek."¹⁰⁷ Madde 14(3) tanık çağırma hakkında savunma ile iddia makamının eşit olmasıyla ilgilidir¹⁰⁸ ve Balyoz Davası'nda Mahkeme savunmaya eşit düzeyde açık değildi. Sanıklar ve avukatları kilit konumdaki iki tanığın dinlenmek üzere mahkemeye çağırılmasını tekrar tekrar talep etmiştir: Orgeneral Aytaç Yalman ve Orgeneral Hilmi Özkök çünkü iddianameye göre darbeyi General

¹⁰¹ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93, Madde 206(2)(a) ("Aşağıdaki hallerde her tür delil ibraz talebi reddedilecektir: a) Eğer delil hukuka aykırı yollardan elde edilmişse").

¹⁰² Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93.

¹⁰³ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93 Madde 215 ("Suç ortağının, tanığın veya bilirkişinin dinlenmesinden ve herhangi bir belgenin okunmasından sonra bunlara karşı bir diyecekleri olup olmadığı katılana veya vekiline, Cumhuriyet savcısına, sanığa ve müdafisine sorulur.").

¹⁰⁴ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93, Madde 216 ("(1) Ortaya konulan delillerle ilgili tartışmada söz, sırasıyla katılana veya vekiline, Cumhuriyet savcısına, sanığa ve müdafisine veya kanunî temsilcisine verilir. (2) Cumhuriyet savcısı, katılan veya vekili, sanığın, müdafinin veya kanunî temsilcisinin açıklamalarına; sanık ve müdafii ya da kanunî temsilcisi de Cumhuriyet savcısının ve katılanın veya vekilinin açıklamalarına cevap verebilir. (3) Hükümden önce son söz, hazır bulunan sanığa verilir.") (vurgu sonradan eklenmiştir).

¹⁰⁵ Üçüncü iddianamenin 134 ila 139. sayfalarında, yukarıdaki dipnot 38, savcı bazı tapelerden alıntı yapmaktadır ve buna müsteki eski Genelkurmay Başkanı (Işık Koşaner) ve diğerlerinin vaka hakkındaki yorumlarının tapeleri de dahildir. Söz konusu tapeler hukuka aykırı yollardan elde edilmiştir ve dailymotion.com sitesinde imzasız olarak yayına verilmiştir.

¹⁰⁶ Mart 2012 Ara Kararı, yukarıdaki dipnot 64.

¹⁰⁷ ICCPR, yukarıdaki dipnot 78.

¹⁰⁸ Joseph ve diğerleri, yukarıdaki dipnot 91, 325'de.

Yalman engellemiştir; öte yandan medyada darbe hazırlıklarını Hilmi Özkök'ün durdurduğu duyumları ifade edilmektedir. Ancak savcılar iki Generalden hiçbirini sorgulamamışlardır ve Mahkeme hukuka aykırı olarak ve keyfî olarak savunmanın taleplerini gereksiz oldukları gerekçesiyle reddetmiştir.¹⁰⁹ ICCPR'de olduğu gibi Türk hukukunda da sanıkların mahkemeden tanıkları ifadeye çağırması talebinde bulunma izni vardır¹¹⁰ ve Mahkemenin buna izin vermeyi reddetmesi Sanıkların hem uluslararası hukuktan hem de Türk hukukundan doğan haklarına doğrudan doğruya müdahale niteliğindedir.

Türk hukukundaki bilirkişi görevlendirme prosedürlerine göre adli tespitlerin belirleyici nitelikte olması için mahkemenin görevlendirdiği bilirkişi tarafından düzenlenmesi şarttır.¹¹¹ Ancak bu davada Mahkeme zorunlu prosedürleri yok saymıştır çünkü savcılar ilk başta CD'ler hakkında bir adli rapor yazması için TUBİTAK'tan (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) bilirkişiler görevlendirmesi Madde 64(1)-(4)'ün ihlalidir.¹¹² TUBİTAK'tan liste isteyip o liste içerisinde seçim yapmak yerine savcılar adli analizi yürütmesi için belli bir bilirkişinin adını vermişlerdir. Daha sonra CD'leri görevi bilirkişiye resmen vermeden önce iletmışler ve bilirkişinin ve onun birlikte çalıştığı kişilerin usulünce yemin etmiş olup olmadıklarını kontrol etmemişlerdir, ki bunlar Madde 64(5)-(6)'nın ihlalidir.¹¹³ Bu kişilerin göreve başlamadan önce yemin edecekleri gerekirken Mahkemenin Sanıkları tutuklu yargılanmalarının hukuka uygunluk nedeni olarak kullandığı analiz raporunu yazdıktan iki yıl sonra yemin etmişlerdir.

¹⁰⁹ Örnek olarak bkz. Mart 2012 Ara Kararı, yukarıdaki dipnot 64; 4 Nisan 2012 tarihli Ara Karar, (İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi); 29 Nisan 2012 tarihli Ara Karar (İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi); 8 Mayıs 2012 tarihli Ara Karar, Madde 9 (İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi); ("Bir kısım sanıklar ve müdafilerinin yeniden bilirkişi raporu aldırılması ve tanık dinletilmesi talepleri konusunda Mahkememizce daha önceki celselerde karar verildiğinden yeniden karar verilmesine yer olmadığına"); 15 Haziran 2012 tarihli Ara Karar Madde 7 ((İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi) ("Bir kısım sanıklar ve müdafilerinin TUBİTAK tarafından düzenlenen raporların dosyadan çıkarılması, yeniden bilirkişi raporu aldırılması, tanık dinletilmesi, bir kısım kurumlara yazı yazılması yönündeki talepler hakkında daha önceden ret kararı verildiğinden yeniden karar verilmesine yer olmadığına").

¹¹⁰ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93, Madde 177 ("(1) Sanık, tanık veya bilirkişinin davetini veya savunma delillerinin toplanmasını istediğinde, bunların ilişkin olduğu olayları göstermek suretiyle bu husustaki dilekçesini duruşma gününden en az beş gün önce mahkeme başkanına veya hâkime verir. (2) Bu dilekçe üzerine verilecek karar, kendisine derhâl bildirilir. (3) Sanığın kabul edilen istemleri, Cumhuriyet savcısına da bildirilir").

¹¹¹ Turkish Criminal Procedure Code, yukarıdaki dipnot 93, Madde 64 ("(1) Bilirkişiler, il adli yargı adalet komisyonları tarafından her yıl düzenlenen bir listede yer alan gerçek veya tüzel kişiler arasından seçilirler. Cumhuriyet savcıları ve hâkimler, yalnız bulundukları il bakımından yapılmış listelerden değil, diğer illerde oluşturulmuş listelerden de bilirkişi seçebilirler. Bu listelerin düzenlenmesine veya listelerde yer verilenlerin çıkarılmalarına ilişkin esas ve usuller, yönetmelikte gösterilir. (2) Atama kararında, gerekçesi de gösterilmek suretiyle, birinci fıkrada belirtilen listelere girmeyenler arasından da bilirkişi seçilebilir. (3) Kanunların belirli konularda görevlendirdiği resmî bilirkişiler öncelikle atanırlar. Ancak kamu görevlileri, bağlı bulundukları kurumla ilgili davalarda bilirkişi olarak atanamazlar. (4) Bilirkişi olarak atanan bir tüzel kişi ise, kendisi adına incelemeyi yapacak gerçek kişi veya kişilerin isimlerini, bilirkişi atayacak yargı merciinin onayına sunar. (5) Listelere kaydedilen bilirkişiler, il adli yargı adalet komisyonu huzurunda "Görevimi adalete bağlı kalarak, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsızlıkla yerine getireceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim." sözlerini tekrarlayarak yemin ederler. Bu bilirkişilere görevlendirildikleri her işte yeniden yemin verilmez. (6) Listelerde yer almamış bilirkişiler, görevlendirildiklerinde kendilerini atamış olan merci huzurunda yukarıdaki fıkrada öngörülen biçimde yemin ederler. Yeminin yapıldığına ilişkin tutanak hâkim veya Cumhuriyet savcısı, zabıt kâtibi ve bilirkişi tarafından imzalanır. (7) Engel bulunan hâllerde yemin yazılı olarak verilebilir ve metni dosyaya konulur. Ancak bu hâle ilişkin gerekçenin kararda gösterilmesi zorunludur") (vurgular sonradan eklenmiştir).

¹¹² Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93, Madde 64(1)-(4).

¹¹³ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93, Madde 64(5)-(6).

Ayrıca, yukarıda anlatıldığı üzere savunma, ileri sürülen belgeler üzerinde oynama olduğunu gösteren, savunma tarafından elde edilmiş raporların geçerliliğini (ya da geçersizliğini) kontrol etmesi için Mahkemenin kendi bilirkişilerini görevlendirmesini defalarca talep etmiştir. Ancak Mahkeme bu talepleri de bağımsız bilirkişi görevlendirilmesinin yargılamaya gereksiz yere uzatacağı ve deliller üzerinde "somut bir katkısı olmayacağı"¹¹⁴ gerekçesiyle reddetmiştir. Savunmanın tanık çağırmak ve şüpheli delillerin doğrulanması için Mahkemenin bağımsız bir bilirkişi ataması yönündeki makul talebinin Mahkeme tarafından reddedilmesi Sanıkların hem Türk hukukunca hem de uluslararası hukukça tanınmış haklarını yok saymaktır.

3. Makul Sürede Yargılanma Hakkı İhlal Edilmiştir

ICCPR Madde 14(3) bireylerin "makul sürede yargılanma" hakkını düzenlemektedir.¹¹⁵ Geçmiş HRC kararına göre: "tutuklanma ile ilk derece mahkemesinde mahkumiyet arasında ve/ya mahkumiyet ile temyiz sonuculanması arasında yirmiüç ay ya da daha uzun süren gecikmeler ilk görüşe göre madde 14(3)(c)'nin ihlalidir" ve Devletin bir davadaki gecikmenin gerekliliğini açıklama sorumluluğuna sıkça değinmektedir.¹¹⁶ Ayrıca 43/1995 tarihli Kararında Çalışma Grubu şunu belirtmiştir: "Önleyici tutuklu yargılanma hali genel kural olmamalıdır ve sırf zanlının mahkemeye çıkmasını garantileme yolu olarak öngörülmemiştir"¹¹⁷ ve "bir kişinin bir hakim önüne gecikmeksizin getirileceği Taahhüdünde bulunulması sadece tutuklamanın ilk anında zaman yitirilmeden hareket edilmesini gerektirmekle kalmaz, her aşamada zaman kaybetmeden hareket edilmesini gerektirir."¹¹⁸ Ayrıca Çalışma Grubu "kişinin özgürlükten mahrum edilmesinden itibaren iki yıldan uzun süre hapiste sürekli tutulması"nı da "ciddi" nitelikte saymaktadır."¹¹⁹ Bu davada ise ilk İddianamedeki 163 Sanıklar içinden yaklaşık 21 tanesi 23 aya kadar varan sürelerde (dava öncesi 4 aya varan tutuklulukları da dahil olmak üzere), geri kalan 142 sanık 19 aya kadar varan sürelerde ve ikinci ve üçüncü iddianamelerdeki 87 sanık ise 15 aya varan sürelerde tutukludur. Bu süre zarfında ne Mahkeme ne de savcılık sürüncemede bırakılan işlemler için herhangi bir gerekçe göstermemiştir.

¹¹⁴ Bkz. Mart 2012 Ara Kararı, yukarıdaki dipnot 64, Madde 2 ("Mahkeme karar aşamasında mevcut bilirkişi raporlarında ve savunmanın beyanlarında yer alan, dosyada mevcut delillerin hepsini değerlendirip inceleyeceği için şu aşamada başka tanık dinlenmesi, ek bilirkişi raporu alınması, tanık olarak mahkemeye bilirkişi getirilmesi ve yeni belgeler ve bilgiler alınması taleplerini reddediyoruz çünkü bunların dosyaya somut bir katkısı olmayacaktır") ve 4 Nisan 2012 tarihli Ara Karar, yukarıdaki dipnot 109, ("İddia Makamı mütalaasında dosyadaki bilirkişi raporları ile dinlenen tanık beyanlarının dosyayı aydınlatacak yeterlilikte olduğu anlaşılmakla talebin reddine karar verilmesi yönünde mütalaada bulunmuştur... Her ne kadar bir kısım sanık ve müdafileri tarafından celse arasında dilekçe ile yeniden tanık dinletme, dosyada bilirkişilik yapmış kişilerin huzurda dinlenilmesi ya da yeniden bilirkişi raporu aldırılması talep edilmiş ise de yukarıda gerekçesi açıklandığı üzere CMK'da bu yönde bir düzenleme bulunmadığından taleplerin reddine, İddia Makamının mütalaasına uygun olarak oybirliği ile karar verildi.")

¹¹⁵ ICCPR, yukarıdaki dipnot 78.

¹¹⁶ Joseph ve diğerleri, yukarıdaki dipnot 91, 314'de.

¹¹⁷ Keyfi Tutukluluk Hakkında BM Çalışma Grubu, Peru Hükümetine Hitaben Yazılan 4 Mayıs 1994 Tarihli İleti, Karar No. 43/1995, Kabul tarihi 30 Kasım 1995 [bundan böyle WGAD Karar No. 43/1995 olarak anılacaktır] (şu hususları belirterek ilave destekte bulunmaktadır: "İşbu tespit Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 9. maddesi tarafından da teyit edilmektedir: "Yargılanan bir kimsenin tutuklanması genel bir kural olamaz; yargılamanın her aşamasında tutuklunun salıverilmesine karar verilebilir; salıverilme bu kimsenin duruşmaya gelmesini sağlamak ve mahkum edilmesi halinde hükmün infazını temin etmek için teminata bağlanabilir." Böyle bir durumda özgürlükten mahrum edilmeyi izleyen 24 saatten sonra 4 kişinin koşulsuz tahliye edilmesi ve diğerleri için resmi dava sürecinin başlatılması halen muallaktır").

¹¹⁸ WGAD Kararı No. 43/1995, yukarıdaki dipnot 117.

¹¹⁹ WGAD Kararı No. 43/1995, yukarıdaki dipnot 117.

HRC ayrıca hukuken özgürlükten mahrum etme halinin açıkça orantısız, haksız ya da önceden görülemez olmaması gerektiğini belirtmektedir:

Madde 9 fıkra 1'in düzenlenme tutanaklarında "keyfilik" ile "hukuka aykırılık" kavramlarının özdeş olmadığı ama uygunsuzluk, adaletsizlik ve önceden görülemezlik gibi unsurları içerecek şekilde geniş yorumlanması gerektiği teyit edilmektedir...hukuka uygun tutuklamanın ardından kişinin tutukluluk halinin devamı, koşullar her ne olursa olsun sadece hukuka uygun değil aynı zamanda makul olmalıdır. Bunun da ötesinde, tutukluluk halinin devamı, firarın, delillere müdahalenin ya da suçun tekrerrünün önlenmesinin söz konusu olduğu koşulların hepsinde gerekli olmalıdır.¹²⁰

Mahkeme Sanıkların firar etmesi tehlikesinin varlığına ya da suçları tekrar etmelerinin ihtimal dahilinde olduğuna dair hiçbir delil sunmamış olduğuna göre Balyoz Sanıklarının tutukluluğu hem haksız hem de orantısızdır. Sanıklar ilk iddianamenin düzenlendiği tarihten bu yana geçen 25 ay içinde bu iki ihtimalden hiçbirini söz konusu edecek bir tehlike arz etmemiştir.

Ayrıca Mahkeme tutukluluk halinin devamının talep edilmesi üzerine savunma avukatlarına söz hakkı vermeyi reddetmiştir. Türk Mahkemesinin bu yasadışı işlemi, şu olguyla birlikte düşünüldüğünde kafa karıştırıcıdır: Balyoz Davası'ndaki Sanıkların bir kısmı tahliye edilmiş ve tutuksuz yargılanmakta iken ezici çoğunluğu oluşturan 250 sanığın tutukluluğu, sanıklar için söz konusu olan olgular diğerleriyle benzer koşullar taşıdığı halde halen sürmektedir. Tutuklu yargılanan bu şüphelilerin çoğunluğu davanın başlangıcından 1 ila 4,5 ay önceden beri hapidelerdir. Gerek o süre boyunca gerekse yargılama süresi zarfında Sanıklara kefaletle tahliye edilme olanağı tanınmamıştır.

ICCPR 14(3)'ün önerdiği koruma Türk hukuku tarafından da desteklenmektedir: Türk Ceza Muhakemesi Kanunu¹²¹ ve Anayasa¹²² Mahkemelerin kefaletle tahliye edilmeyip de sanığın yargısına tutuklu devam edilmesi halinde mahkemenin bunun hukuka uygunluk açıklamasını yapan yazılı bir karar vermesini öngörmektedir. Söz konusu kararlar her ay bir kere

¹²⁰ *Hugo van Alphen v. Hollanda*, İleti No. 305/1988, Kabul tarihi 23 Temmuz 1990, A/46/40 cilt II, 131, para. 5.8.

¹²¹ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93, Madde 34(1) ("(1) Hâkim ve mahkemelerin her türlü kararı, karşı oy dahil, gerekçeli olarak yazılır. Gerekçenin yazımında 230 uncu Madde göz önünde bulundurulur. Kararların örneklerinde karşı oylar da gösterilir.") ve Madde 101 ("(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir. (2) Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu husustaki bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda hukukî ve fiilî nedenler ile gerekçeleri gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir") (vurgu sonradan eklenmiştir).

¹²² Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, yukarıdaki dipnot 94, Madde 141 ("Mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde karar verilebilir. Küçüklerin yargılanması hakkında kanunla özel hükümler konulur. Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır. Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir") (vurgu sonradan eklenmiştir).

yazılmalıdır¹²³ ve tutukluluğun olgusal ve hukuki gerekçelerini içermelidir.¹²⁴ Mahkeme ayrıca savcı tutukluluğun devamını talep ettiğinde savunma tarafına söz hakkı tanımak zorundadır¹²⁵ ki bu hüküm her şeye rağmen yukarıda anlatıldığı üzere yok sayılmıştır. Bu yasalara rağmen tutukluluğun devamını onaylayan kararlarının hiçbirinde Sanıkların neden tahliye edildiklerini ayrıntılı bir biçimde açıklamamış, onun yerine tutukluluğun devamının gerekliliğini “atılı suçun vasıf ve mahiyeti” ya da “kuvvetli suç şüphesini gösteren olguların devam etmekte oluşu” gibi genel ifadelerle açıklamıştır.¹²⁶ Bu kaçamak ve fazlasıyla geniş beyanlar sağlam bir hukuka uygunluk dayanağı oluşturmamakta, hukuka ve olgulara dayalı gerekçelendirmede çok zayıf kalmakta ve bu nedenle de hem uluslararası hukuku hem de Türk hukukunu çiğnemektedir.

Netice olarak Mahkemenin işlemleri ICCPR'nin ve Türk hukukunun sağladığı korumayı ihlal etmekte ve Sanıkların keyfi bir biçimde tutuklu kalmalarına yol açmaktadır.

4. Mahkeme Avukat-Müvekkil Gizlilik Hakkını İhlal Etmiştir

ICCPR Madde 14(3)' göre zanlı "bir avukata başvurma olanağına sahip olmalıdır" ve ayrıca "avukatın, iletişimin gizliliği konusunda tam koruma sağlayan koşullar altında iletişim kurmasını zorunlu tutmaktadır. Avukatlar müvekkillerine yerleşik mesleki standartlar ve yargı

¹²³ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93, Madde 108 ("(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutukevinde bulunduğu süre içinde ve en geç otuzar günlük süreler itibarıyla tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından 100 üncü Madde hükümleri göz önünde bulundurularak karar verilir. (2) Tutukluluk durumunun incelenmesi, yukarıdaki fıkrada öngörülen süre içinde şüpheli tarafından da istenebilir. (3) Hâkim veya mahkeme, tutukevinde bulunan sanığın tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceğine her oturumda veya koşullar gerektirdiğinde oturumlar arasında ya da birinci fıkrada öngörülen süre içinde de re'sen karar verir.") (vurgu sonradan eklenmiştir).

¹²⁴ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93, Madde 34 ve 101.

¹²⁵ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93, Madde 101(3) ("Tutuklama istenildiğinde, şüpheli veya sanık, kendisinin seçeceği veya baro tarafından görevlendirilecek bir müdafinin yardımından yararlanır"); Madde 104(2) ("Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Ret kararına itiraz edilebilir"), Madde 105 ("103 ve 104 üncü Maddeler uyarınca yapılan istem üzerine, mercince Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alındıktan sonra, üç gün içinde istemin kabulüne, reddine veya adli kontrol uygulanmasına karar verilir. Bu kararlara itiraz edilebilir") ve Madde 33 ("Duruşmada verilecek kararlar, Cumhuriyet savcısı, duruşmada hazır bulunan müdafî, vekil ve diğer ilgililer dinlendikten; duruşma dışındaki kararlar, Cumhuriyet savcısının yazılı veya sözlü görüşü alındıktan sonra verilir")(vurgu sonradan eklenmiştir). *Belirtelim ki uygulamada tutuklama talebi yargılama aşaması içinde yapıldığından bu maddeler şüphelinin bir avukatı olmasını zorunlu tutmaktadır yani savunma avukatının tutuklama talebi hakkında söyleyecekleri dinlenmelidir. Savunma avukatının fiziksel mevcudiyeti yeterli değildir, hakim tarafından dinlenmesi şarttır.*

¹²⁶ 6 Nisan 2012 tarihli Ara Karar, Madde 7 (İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi) ("Tutuklu sanıkların üzerlerine atılı suçun vasıf ve mahiyeti, sanıklarla ilgili dosyadaki mevcut delillere göre kuvvetli suç şüphesini gösteren olguların devam etmekte oluşu atılı suçun CMK'nın 100/3. maddesinde belirtilen katalog suçlardan olması, belirtilen bu sebeplerle sanıklar hakkında adli kontrol hükümlerinin uygulanmasının yetersiz kalacağı dikkate alınarak tutuklu sanıklar ve müdafilerinin TAHLİYE TALEPLERİNİN REDDİ ile, TUM TUTUKLU SANIKLARIN TUTUKLULUK HALLERİNİN DEVAMINA") ve 15 Haziran 2012 tarihli Ara Karar, yukarıdaki dipnot 109, Madde 9 Tutuklu sanıkların üzerlerine atılı suçun vasıf ve mahiyeti, sanıklarla ilgili dosyadaki mevcut delillere göre kuvvetli suç şüphesini gösteren olguların devam etmekte oluşu, atılı suçun CMK'nın 100/3. maddesinde belirtilen katalog suçlardan olması, belirtilen bu sebeplerle sanıklar hakkında adli kontrol hükümlerinin uygulanmasının yetersiz kalacağı dikkate alınarak tutuklu sanıklar ve müdafilerinin TAHLİYE TALEPLERİNİN REDDİ ile, TUM TUTUKLU SANIKLARIN TUTUKLULUK HALLERİNİN DEVAMINA").

çerçevesinde hiçbir cihetten gelebilecek hiçbir kısıtlama, etki altında bırakılma, baskı ya da usulsüz müdahale olmaksızın danışmanlık sunabilmeli ve onları temsil edebilmelidir."¹²⁷ HRC ve Çalışma Grubu avukat-müvekkil gizliliğinin önemini de ele almışlardır¹²⁸ ve her ikisi de adil yargılanma hakkının muhafazası için avukatlarla müvekkillerin özel iletişim kurabilmelerinin fevkalade önemli olduğunu tespit etmişlerdir. Prensipler Bütünü'ndeki 18. Prensip benzer şekilde avukatlarla müvekkilleri arasındaki iletişimin gizliliğini hüküm altına almaktadır.¹²⁹ Türk hukuku da ¹³⁰ aynı korumayı öngörmekte ve ilaveten bu hakkın ihlaline karşı para ve hapis cezası verilmesini hüküm altına almaktadır.¹³¹

Ancak bu davada Mahkeme Sanıkların bu hakkını ihlal etmiştir. 13 Haziran 2011 günü, ikinci iddianamenin kabul edilmesinden kısa süre önce Mahkeme, savunma avukatlarıyla müvekkilleri arasındakiler de dahil olmak üzere tüm konuşmaları kaydetmek amacıyla tavana mikrofonlar yerleştirmiştir. Bu, taraflar arasındaki iletişimin gizliliğini bilfiil ortadan kaldırmaktadır.

ICCPR Madde 14'ün anılan ihlalleri ICCPT Madde 9(1)'e aykırılıktan ötürü Sanıkların tutukluluk hallerini de keyfi kılmaktadır.¹³² Bu sebeplerden ötürü III. Kategori gereğince Sanıklar Türk hukuku ve uluslararası hukuk çerçevesinde adil yargılanmamıştır ve tutuklulukları keyfidir.

C. Sonuç

Sanıkların yargılanmasında adil ve tarafsız bir yargılamada aranan asgari standartlara ulaşılmamıştır. Bu nedenle Sanıkların tutuklulukları III. Kategori gereğince keyfidir ve hem Türk ve hem de uluslararası insan hakları normlarına aykırıdır. Uluslararası hukukun bu ihlallerini göz önüne alan Çalışma Grubu Sanıkların, Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından yasal yükümlülüklerine aykırı bir biçimde tutulmakta olduğunu tespit etmelidir. Ayrıca Çalışma Grubu

¹²⁷ İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, Birleşmiş Milletler, *Genel Yorum No. 13: Mahkemeler Önünde Eşitlik ve Yasayla Kurulmuş Bağımsız Bir Mahkemede Adil ve Açık Yargılanma Hakkı* (Madde 14), 13 Nisan 1984.

¹²⁸ Keyfi Tutukluluk Hakkında BM Çalışma Grubu, Hükümete Hitaben Yazılmış 16 Mart 2009 tarihli İleti, Karar No. 27/2009, Kabul tarihi: 24 Kasım 2009 (şu belirtilmektedir: "bir tutukluluğun keyfi olup olmadığını belirlemek için Hükümetin belli sayıda kritik usuli teminatı teyit etmesi gerekir. Örneğin Çalışma Grubu, tutukluluğu süren 3 kişinin bir müvekkilere uygun olarak tutuklandığı, kendilerine avukat olanağı tanındığı, avukatla özel toplantı yapabildikleri... yönünde açık bir teyit almamıştır").

¹²⁹ Prensipler Bütünü, yukarıdaki dipnot 78.

¹³⁰ Türk Ceza Muhakemesi Kanunu, yukarıdaki dipnot 93, Madde 154 ("(1) Şüpheli veya sanık, vekâletname aranmaksızın müdafii ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafii ile yazışmaları denetime tâbi tutulamaz").

¹³¹ Türk Ceza Kanunu, yukarıdaki dipnot 72, Madde 133 ("Kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaları, taraflardan herhangi birinin rızası olmaksızın bir aletle dinleyen veya bunları bir ses alma cihazı ile kaydeden kişi,iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır") ve Madde 134 ("Kişilerin özel hayatının gizliliğini ihlal eden kimse,bir yıldan üç yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır. Gizliliğin görüntü veya seslerin kayda alınması suretiyle ihlal edilmesi halinde, verilecek cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz").

¹³² ICCPR, yukarıdaki dipnot 78, madde 9(1) ("Herkes kişisel özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Hiç kimse keyfi yakalamaya ya da tutuklamaya maruz bırakılmayacaktır. Yasayla belirlenen gerekçeler ve usul çerçevesinde olmadıkça hiç kimse özgürlüğünden mahrum edilmeyecektir"). Aynı hak Evrensel Beyanname'Nil 9. Maddesinde de düzenlenmiştir ("Hiç kimse keyfi yakalamaya, tutukluluğa ya da sürgüne maruz bırakılmayacaktır").

Sanıkların derhal salıverilmelerini ve keyfi tutukluluk hallerinden ötürü icra edilebilir tazminat hakkını talep etmelidir.

**ÖZELLİKLE ADLİ VE İDARİ MERCİLER ÖNÜNDE VE BİLGİSİZ
TUTUKLULUĞUN SAPTANMASINDA BAŞVURULAN İÇ HUKUK YOLLARI DAHİL
İÇ HUKUKTA YAPILAN GİRİŞİMLERİ VE MÜMKÜNSE BUNLARIN
SONUÇLARINI YA DA ETKİ ETMEME NEDENLERİNİ YA DA BUNLARA
BAŞVURULMAMASININ SEBEPLERİNİ BELİRTİNİZ.**

365 Sanık İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi'nce yargılanmaktadır. 6 Nisan 2012'de İstanbul Barosu sanık avukatlarına destek vermek amacıyla Mahkemeye, usul kurallarına uygun ve adil bir yargılama yapılmasının teminini talep eden bir dilekçe iletti. 16 Nisan 2012'de sanık avukatları davadaki savcılar aleyhine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na şikayette bulunmuşlar ve şikayetlerinde savunma ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini dile getirmişlerdir, daha önce 26 Mart 2012'de ise savunma avukatları hukuki süreçteki haksızlıklar nedeniyle duruşma salonunu terk etmişlerdir. 15 Nisan 2012 savcılık mahkeme yerinin değiştirilmesini talep etmiştir.

4 Ağustos 2012 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti 34'ü Balyoz Davasında yargılanmakta olan 40 general ve amirali emekliye ayırmıştır, ki bu da, yargılama sonucunda suçluluğa karar verileceği kanaatine varmış olduklarını açıkça göstermektedir.

6 Ağustos 2012 tarihinde yargılama devam etmiştir. Bu duruşmada savcılık yer değiştirme talebini geri çekmiş, ancak delillerin doğru olduğu ve dolayısıyla sanıkların suçlu olduğu iddiasını tekrar etmiştir. Mahkeme de halihazırda hapiste olan 250 Sanığın tutukluluğunun devam etmesine karar vermiştir. Savunma Mahkemeye, kanuni prosedürün çok kere ihlal edilmiş olduğunu izah eden bir yazı sunmuş, ancak Mahkeme bunun sözlü olarak sunulması talebini reddetmiştir; bunun sonucunda da savunma avukatları duruşma salonunu terk ederek olayı protesto etmişlerdir. Müteakip duruşmaların tarihleri Ağustos ve Eylül ayı içindedir; bu süre zarfında Sanıklar nihai beyanlarında bulunacaklardır. Kararın Ekim ayında verilmesi beklenmektedir.

Başvuruyu sunanlar:

Jared Genser and Chris Fletcher

1146 19th Street, NW, Suite 500
Washington, D.C. 20036
+1 (202) 466-3069
info@perseus-strategies.com